

Regeringens proposition

1982/83: 91

om ändringar i utlämningslagstiftningen och den nordiska verkställighetslagstiftningen;

beslutad den 20 januari 1983.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

INGVAR CARLSSON

OVE RAINER

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen behandlas vissa frågor som rör användningen av tvångsmedel enligt den nordiska verkställighetslagstiftningen och utlämningslagstiftningen samt en del andra utlämningsrättsliga frågor.

Såvitt gäller det nordiska verkställighetssamarbetet föreslås åtgärder för att komma till rätta med de problem som kan uppkomma om de dömda försöker undandra sig verkställighet genom att flytta mellan de berörda länderna. Det föreslås bl. a. att polismyndigheten, om myndighet i den stat där straffet skall verkställas eller om efterlysning utfärdats i den staten, skall ombesörja att den dömda förs till denna stat för verkställighet av straffet.

På utlämningsrättens område föreslås bl. a. att institutet tagande i förvar avskaffas och att ett häktningsbeslut som har meddelats under ärendets handläggning i stället skall gälla, inte som nu till dess ärendet avgörs, utan till dess att utlämningen verkställs. Polismyndigheterna föreslås också få befogenhet att i anslutning till verkställighet av ett utlämningsbeslut under en kortare tid omhänderta den som skall utlämnas.

Beslut om utlämning till ett annat nordiskt land föreslås vidare i uppenbara fall bli decentraliserade från regeringen till riksåklagaren.

Propositionen upptar slutligen ett förslag till reglering av det fallet att en person som undergår straff i ett annat land skall begäras tillfälligt utlämnad till Sverige för att här lagföras för brott.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1983.

I Förslag till

Lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m.

Härigenom föreskrivs att 8, 9 och 33 §§ lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*8 §¹

Här i riket meddelad dom, varigenom dömts till fängelse, må verkställas i Danmark, Finland, Island eller Norge, om den dömda när verkställighet skall ske är medborgare eller har hemvist i den andra staten. Uppehåller han sig i någon av nämnda stater, må även eljest domen verkställas där, om det med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligast.

Skall den dömda överföras från Sverige till den andra staten, anses den tid, under vilken han för *sagda ändamål* varit omhändertagen av svensk myndighet, såsom strafftid.

Bifalls en framställning om verkställighet av domen i den andra staten, skall kriminalvårdsstyrelsen vid behov ombesörja att den dömda överförs till den staten. Styrelsen får därvid begära hjälp av polismyndigheten i den ort där den dömda uppehåller sig.

Påträffas den dömda här i riket före frigivningen, får polismyndigheten på begäran av myndighet i den andra staten eller med anledning av där utfärdad efterlysning ombesörja att han överförs till den staten för verkställighet av straffet.

Skall den dömda enligt vad som nu har sagts överföras från Sverige till den andra staten, anses den tid, under vilken han för ändamålet har varit omhändertagen av svensk myndighet, såsom strafftid.

9 §²

Om någon, som här i riket dömts till fängelse, skall för verkställighet av domen överföras till Danmark, Finland, Island eller Norge, *skola* bestämmelserna i 7 och 18 §§ lagen om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge *äga motsvarande tillämpning.*

Om någon, som här i riket dömts till fängelse, skall för verkställighet av domen överföras till Danmark, Finland, Island eller Norge *skall* bestämmelserna i 7 och 18 §§ lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge *tillämpas.*

¹ Senaste lydelse 1964: 548.

² Senaste lydelse 1964: 548.

Nuvarande lydelse

Vad nu sagts skall ej gälla, om den dömde enligt vad därom är stadgat skall förpassas, förvisas eller utvisas ur riket och må befordras till den andra staten.

Föreslagen lydelse

Vad nu sagts skall ej gälla, om den dömde enligt vad därom är föreskrivet skall utvisas ur riket och därvid får befordras till den andra staten.

33 §³

Regeringen äger förordna att befogenhet som enligt denna lag tillkommer kriminalvårdsstyrelsen må utövas av annan myndighet.

Föranleder verkställighet enligt 1 § talan inför domstol här i riket, skall justitiekanslern äga mottaga stämning samt i svenska statens namn själv eller genom ombud tala och svara, såsom om fråga vore om en kronans fordran.

Föranleder verkställighet enligt 1 § talan inför domstol här i riket, skall i fråga om behörighet att ta emot stämning samt att tala och svara gälla samma regler som om det är fråga om en svenska statens fordran.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1957: 668) om utlämning för brott**

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1957: 668) om utlämning för brott dels att 16, 20 och 22 §§ skall ha nedan angivna lydelse, dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 26 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*16 §¹

Riksåklagaren skall till grund för sitt yttrande verkställa erforderlig utredning enligt vad om förundersökning i brottmål är stadgat.

Om tvångsmedel gäller vad som i allmänhet är föreskrivet för brottmål. Beslut av rätten gäller tills vidare intill dess ärendet har avgjorts eller högsta domstolen i fall som avses i 15 § har funnit hinder möta mot utlämning. Talan mot rättens beslut förs genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Om tvångsmedel gäller vad som i allmänhet är föreskrivet för brottmål. Beslut av rätten gäller tills vidare intill dess ärendet har avgjorts eller, om utlämning beviljas, intill dess denna har verkställts. Finner högsta domstolen hinder mot utlämning möta enligt 1–10 §§, upphör dock beslutet genast att gälla. Föreligger sådant hinder mot utlämning som avses i 11 § första stycket, gäller beslutet ej under tid då personen med anledning av

³ Senaste lydelse 1974: 913.

¹ Senaste lydelse 1981: 1090.

Nuvarande lydelse

Den som häktats äger påfordra, att ny förhandling skall äga rum inom tre veckor från det beslut senast meddelats.

Föreslagen lydelse

misstanke om brott som där avses är berövad friheten som anhållen eller häktad eller undergår fängelsestraff eller eljest är omhändertagen på anstalt.

Beslut om tvångsmedel kan meddelas även efter det att utlämning har beviljats.

Talan mot rättens beslut i fråga om tvångsmedel förs genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Den som hålls häktad i utlämningsärendet äger påfordra, att ny förhandling skall äga rum inom tre veckor från det beslut senast meddelats.

20 §²

Sedan högsta domstolens beslut meddelats, anmäles ärendet för regeringen. Om högsta domstolen funnit hinder mot utlämning möta enligt 1–10 §§, må framställningen icke bifallas. Genom överenskommelse med främmande stat må dock bestämmas att, om hinder ansetts möta enligt 8 eller 9 §, frågan skall kunna hänskjutas till internationell skiljedom.

Därest utlämning beviljas, skall utsättas tid, inom vilken den främmande staten skall hämta den som utlämnas. Tiden må icke utan synnerliga skäl överstiga en månad från det nämnda stat erhållit del av beslutet.

Regeringen äger förordna, att den, som enligt beslut skall utlämnas, i avbidan på verkställigheten skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

Om utlämning beviljas, skall utsättas tid, inom vilken den främmande staten skall hämta den som utlämnas. Tiden får inte utan synnerliga skäl överstiga en månad från det att nämnda stat har erhållit del av beslutet. Polismyndigheten i orten skall biträda vid verkställigheten av utlämningen och får i avslutning härtill, om den som skall utlämnas är på fri fot, vid behov omhändertaga honom, dock längst under tjugofyra timmar.

22 §³

Regeringen äger, om skäl äro därtill, tillerkänna offentlig försvarare ersättning av allmänna medel för arbete som han utfört efter det ärendet prövades av högsta domstolen.

Regeringen beslutar om ersättning av allmänna medel till offentlig försvarare för arbete hos regeringen.

² Senaste lydelse 1975: 292.

³ Senaste lydelse 1975: 292.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

26 a §

Har utlämning till Sverige ägt rum för rättegång här i landet på villkor att den utlämnade senare överlämnas till myndighet i den främmande staten, ankommer det på polismyndigheten i den ort där rättegången förs att ombesörja, att sådant överlämnande sker. Polismyndigheten får omhänderta den utlämnade i den utsträckning som behövs för att överlämnandet skall kunna genomföras.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983. För fall då en framställning om utlämning har kommit in före ikraftträdandet tillämpas dock 16 § i sin äldre lydelse.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1959: 254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1959: 254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge

dels att 1, 12, 15 och 16 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

dels att i lagen skall införas tre nya paragrafer, 20–22 §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Den som i Danmark, Finland, Island eller Norge är misstänkt, tilltalad eller dömd för där straffbelagd gärning och uppehåller sig här i riket, må efter framställning utlämnas enligt vad i denna lag sägs.

Skall en dom, som har meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge, enligt särskilt beslut verkställas i någon annan av dessa stater, anses domen vid tillämpning av denna lag vara meddelad i den sistnämnda staten.

12. §¹

Till främjande av utredningen och för att säkerställa utlämning må åklagaren, om den gärning för vilken utlämning begäres eller gärning av mot-

¹ Senaste lydelse 1981: 1091.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

svarande beskaffenhet är i svensk lag belagd med straff, använda och hos rätten påkalla användandet av tvångsmedel enligt vad i allmänhet är föreskrivet för brottmål. Tvångsmedel må användas utan att särskild utredning, utöver vad av framställningen om utlämning framgår, förebragts till stöd för att den som avses med framställningen begått det uppgivna brottet.

Beslut av rätten om användande av tvångsmedel gäller tills vidare intill dess ärendet avgjorts eller högsta domstolen i fall som avses i 15 a § funnit hinder mot utlämning möta. Talan mot rättens beslut förs genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Den som häktats äger påfordra, att ny förhandling skall äga rum inom tre veckor från det beslut senast meddelats.

Beslut av rätten om användande av tvångsmedel gäller tills vidare intill dess ärendet har avgjorts eller, om utlämning beviljas, intill dess denna har verkställts. Finns högsta domstolen hinder mot utlämning möta enligt 1-5 §§, upphör dock beslutet genast att gälla. Föreligger sådant hinder mot utlämning som avses i 6 § första stycket, gäller beslutet ej under tid då personen med anledning av misstanke om brott som där avses är berövad friheten som anhållen eller häktad eller undergår fängelsestraff eller eljest är omhändertagen på anstalt.

Beslut om tvångsmedel kan meddelas även efter det att utlämning har beviljats.

Talan mot rättens beslut i fråga om tvångsmedel förs genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Den som hålls häktad i utlämningsärendet äger påfordra, att ny förhandling skall äga rum inom tre veckor från det beslut senast meddelats.

15 §²

Har den som avses med framställningen enligt 10 § andra stycket samtyckt till utlämning och är ej fall som avses i 4, 6 eller 8 § för handen, äger åklagaren, om han finner att hinder mot utlämning ej föreligger enligt denna lag eller att utlämning eljest icke bör vägras, meddela beslut om utlämning.

Om åklagaren ej meddelar beslut om utlämning enligt vad i första stycket sägs, skola handlingarna i ärendet, sedan utredningen avslutats, skyndsamt översändas till justitiedepartementet, varefter rege-

Om åklagaren inte meddelar beslut om utlämning enligt första stycket, skall handlingarna i ärendet, sedan utredningen avslutats, skyndsamt överlämnas till riksåklagaren. Om det är uppenbart att

² Senaste lydelse 1975: 294.

Nuvarande lydelse

ringen skall giva sitt beslut över framställningen.

Föreslagen lydelse

framställningen bör bifallas och denna inte rör en svensk medborgare eller faller under 4 eller 8 §, får riksåklagaren bevilja utlämning. I annat fall skall riksåklagaren med eget yttrande anmäla ärendet hos justitiedepartementet, varefter regeringen meddelar beslut i ärendet.

Vid beviljande av utlämning må förordnas, att föremål som tagits i beslag skall överlämnas till den främmande staten; och må därvid stadgas de förbehåll som av hänsyn till enskild rätt eller ur allmän synpunkt finnas påkallade.

16 §

Beslut om utlämning skall verkställas så snart *ske kan*. Vid beviljande av utlämning må förordnas att den, som enligt beslutet skall utlämnas, i avbidan på verkställigheten skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

Beslut om utlämning skall verkställas så snart *det kan ske*. Polismyndigheten i orten skall biträda vid verkställigheten och får i anslutning härtill, om den som skall utlämnas är på fri fot, vid behov omhändertaga honom, dock längst under tjugofyra timmar.

20 §³

Fråga om ersättning av allmänna medel till offentlig försvarare prövas, för arbete hos regeringen av denna och för arbete hos riksåklagaren av denne.

21 §

Beslut av riksåklagaren enligt 15 § andra stycket eller 20 § får inte överklagas.

22 §

Har utlämning till Sverige från någon av de i 1 § nämnda staterna ägt rum för rättegång här i landet på villkor att den utlämnade senare överlämnas till myndighet i den andra staten, ankommer det på polismyndigheten i den ort där rättegången förs att ombesörja, att sådant överlämnande sker. Polismyndigheten får omhändertaga den utlämnade i den utsträckning som behövs för att överlämnandet skall kunna genomföras.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983. För fall då en utlämningsframställning har kommit in före ikraftträdandet tillämpas dock 12 och 15 §§ i deras äldre lydelse.

³ Förutvarande 20 § upphävd 1975: 294.

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-09-16

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Wikström, Friggebo, Dahlgren, Åsling, Söder, Johansson, Wirtén, Andersson, Boo, Eliasson, Elmstedt, Ahrland, Molin

Föredragande: statsrådet Ahrland

Lagrådsremiss med förslag till ändringar i utlämningslagstiftningen och den nordiska verkställighetslagstiftningen

1 Inledning

I en inom justitiedepartementet upprättad promemoria (dnr 1057-82) behandlas vissa frågor som gäller användande av tvångsmedel enligt den nordiska verkställighetslagstiftningen och utlämningslagstiftningen och en del andra utlämningsrättsliga frågor. Promemorian innehåller förslag till ändringar i lagen (1963: 193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m. (nordiska verkställighetslagen), lagen (1957: 668) om utlämning för brott (allmänna utlämningslagen) och lagen (1959: 254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge (nordiska utlämningslagen). Den bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Promemorian har remissbehandlats. En inom justitiedepartementet upprättad sammanställning över remissyttrandena bör fogas till protokollet som *bilaga 2*.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Bakgrund

Det nordiska samarbetet rörande verkställighet av brottmålsdomar regleras genom enhetlig lagstiftning i de olika nordiska länderna. För Sveriges del finns bestämmelser om dessa frågor i den nordiska verkställighetslagen (NVL) och i kungörelsen (1963: 194) med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av nämnda lag (NVK).

Samarbetet omfattar bl. a. verkställighet av ordinärt frihetsstraff, dvs. för svensk del fängelse. På begäran av domslandet kan verkställigheten av

ett sådant straff flyttas över till det land där den dömden är medborgare eller har sitt hemvist eller, om det med hänsyn till omständigheterna bedöms lämpligast, till det land där han uppehåller sig (jfr 5 § och 8 § första stycket NVL).

Bestämmelser om vad som gäller i fråga om utlämning för brott från Sverige är samlade i två författningar – den allmänna utlämningslagen och den nordiska utlämningslagen. Enligt båda dessa lagar kan tvångsmedel, bl. a. frihetsberövande säkerhetsåtgärder, användas för att säkerställa verkställigheten av ett utlämningsbeslut.

I den inledningsvis nämnda promemorian behandlas vissa frågor om ändringar i den nordiska verkställighetslagen och utlämningslagarna som har aktualiserats under senare år. Frågorna kan sägas vara av begränsad karaktär men har visat sig ha en återkommande praktisk betydelse.

Såvitt gäller det nordiska verkställighetssamarbetet har bl. a. justitiombudsmannen (JO) i ett beslut den 22 september 1975 fäst uppmärksamheten på att de dömda stundom kan *undandra sig straff* genom att, efter det att beslut om överflyttning av verkställigheten har meddelats, återvända till domlandet eller genom att flytta mellan de nordiska länderna. Att så kan ske beror till en del på att man har ansett att det inte finns någon svensk myndighet som i dessa situationer är behörig att ingripa för att med tvång ombesörja att straffet verkställs. Kriminalvårdsstyrelsens befattning med verkställigheten har nämligen i princip upphört, sedan en framställning om överflyttning av straffverkställigheten till annat nordiskt land har bifallits och styrelsen i förekommande fall har ombesörjt överföring av den dömden till det andra landet. Skulle styrelsen få kännedom om att den dömden återvänt till Sverige efter beslutet om verkställighetens överflyttning, anses styrelsen inte ha befogenhet att påkalla polisens biträde för att få den dömden överlämnad till det andra landet. Styrelsen har inte heller praktiska möjligheter att fatta sådana beslut. Även en svensk polismyndighet saknar befogenhet att självständigt ingripa och föra den dömden till verkställighetslandet, om han av dess myndigheter skulle vara efterlyst på grund av att han avvikit. Det är därför motiverat att vidta åtgärder i syfte att göra samarbetet mera effektivt för fall av denna typ.

Tagande i förvar är en säkerhetsåtgärd som tillämpas i utlämningsärenden. Den innebär frihetsberövande och syftar till att säkerställa verkställigheten av ett utlämningsbeslut. Åtgärden beslutas av regeringen eller, i vissa fall enligt den nordiska utlämningslagen, av åklagare. Lagarna om utlämning för brott innehåller emellertid inte några bestämmelser om fullföljd av talan mot eller överprövning i annan ordning av beslut om förvarstagande. Utlämningslagstiftningen kan därför i det avseendet sägas stå i mindre god överensstämmelse med den nya regeringsformen (RF) som ger alla som vistas här i landet en grundlagsfäst rätt att få till stånd en domstolsprövning av ett administrativt frihetsberövande (2 kap. 9 och 20 §§). Även om den kompletterande bestämmelsen i 2 kap. 9 § tredje

stycket RF innebär att den berörde alltid kan vända sig till allmän domstol. om den aktuella författningen inte innehåller några regler om behörig domstolsprövning, är det ändå påkallat att ändra tvångsmedelsregleringen i utlämningslagstiftningen så att man uppnår full överensstämmelse med grundlagens föreskrifter.

Det har vidare visat sig att en utlämning stundom kan vara svår att verkställa, när den som skall utlämnas är på fri fot. Den eftersökte kan nämligen i sådana fall sabotera utlämningen genom att underlåta att infinna sig hos polisen på utsatt tid eller annars hålla sig undan. Detta medför självfallet olägenheter, bl. a. med hänsyn till att polismän från den främmande staten som har rest hit i ärendet då får återvända hem med oförrättat ärende. För att man skall komma till rätta med problem av detta slag har här också tagits upp frågan om att ge polismyndighet befogenhet att under en kortare tid *omhänderta* den som skall utlämnas.

Sedan flera år tillbaka pågår en systematisk strävan att *decentralisera* ärenden från regeringen. Som ett led i denna strävan har tagits upp frågan om att till riksåklagaren överlämna beslutanderätten i sådana nordiska utlämningsärenden där det är uppenbart att utlämningsframställningen skall bifallas och som med nuvarande ordning prövas av regeringen.

Från åklagarhåll har vid några tillfällen påpekats att det finns ett behov av att kunna begära *tillfällig utlämning* till Sverige av personer som undergår frihetsstraff utomlands och som här i landet är misstänkta för brott. Andra stater har i motsvarande situation möjlighet att begära utlämning för att kunna genomföra en rättegång och därefter återlämna personen till den stat varifrån han har utlämnats för att han skall avtjäna återstoden av det där ådömda frihetsstraffet. För svensk del anses emellertid möjlighet saknas att på detta sätt begära tillfällig utlämning. Man har med hänvisning härtill pekat på att i synnerhet när det gäller rättegångar med många tilltalade och vittnen problem uppkommer, om rättegången i Sverige helt eller delvis måste anstå till dess att den misstänkte har avtjänat sitt straff i ett annat land.

2.2 Tvångsåtgärder vid överförande av verkställighet m. m.

Departementsförslaget innebär att den som påträffas i Sverige efter att ha avvikit från ett fängelsestraff som skall verkställas i ett nordiskt grannland på grund av en svensk dom får återföras till verkställighetslandet genom polismyndighets försorg. Med sikte på fall då en person, efter att ha dömts till fängelse i en nordisk stat och fått verkställigheten överflyttad till en annan nordisk stat, tar sin tillflykt till en tredje sådan stat föreslås vidare en ändring av 1 § nordiska utlämningslagen med innebörd att domen i sådana situationer skall anses vara meddelad i verkställighetslandet.

Promemoriaförslaget överensstämmer med departementsförslaget.

Remissinstanserna har i samtliga fall tillstyrkt promemoriaförslaget eller

lämnat det utan erinran. Kriminalvårdsstyrelsen har ifrågasatt om det inte som ett alternativ till de föreslagna ändringarna även bör skapas en uttrycklig möjlighet att flytta tillbaka verkställigheten till domslandet, om den dömda finns där (se bilaga 2 avsnitt 2.2).

Skäl för departementsförslaget

Jag ansluter mig, liksom alla remissinstanser, i allt väsentligt till vad som i denna anförs i promemorian till grund för de föreslagna ändringarna i de nordiska verkställighets- och utlämningslagarna och hänvisar därför till den där lämnade framställningen (avsnitt 2.3).

Kriminalvårdsstyrelsen har i sitt remissyttrande ifrågasatt om man inte vid sidan av promemorieförslagets reglering även bör införa en uttrycklig regel som gör det möjligt att flytta tillbaka verkställigheten till domslandet, om den dömda finns där. Styrelsen har påpekat att detta resultat i praktiken har uppnåtts på det sättet att man från domslandets sida hemställt att verkställighetslandets beslut om övertagande av verkställigheten upphävs, samtidigt som överflyttningsframställningen återkallas.

Med anledning av vad kriminalvårdsstyrelsen har anfört bör först konstateras att det i rättstillämpningen har antagits att den omständigheten att verkställigheten av ett i Sverige ådömt fängelsestraff har överflyttats till en annan nordisk stat inte utgör något hinder mot att straffet verkställs här i landet. Från den dömdes synpunkt kan ju detta ibland vara en fördel. Om han t.ex. häktas här i landet för ett nytt brott, kan nämligen i så fall verkställighet av den tidigare domen påbörjas, se 9 § lagen (1974: 202) om beräkning av strafftid m. m. Underrättelse bör naturligtvis i denna situation lämnas den främmande statens myndigheter, som kan förutsättas sakna anledning till erinran mot förfarandet. När ett brådskande fall av detta slag inte föreligger, synes det riktigast att förfarandet i fall av den typ som kriminalvårdsstyrelsen åsyftar följer nuvarande praxis. En överflyttning av straffverkställighet kan ju i enlighet med vad som påpekas i promemorian sägas utgöra ett slags folkrättslig överenskommelse och en återflyttning synes därför i möjligaste mån böra föregås av samråd med den andra staten. Några uttryckliga regler härom synes inte behövas.

Rikspolisstyrelsen har för sin del påpekat att polismyndigheterna, när det gäller det praktiska genomförandet av de förpassningar som här blir aktuella, i stor utsträckning torde komma att utnyttja kriminalvårdens transportcentraler. Till detta vill jag endast säga att de nu föreslagna åtgärderna inte avses innebära några ändringar i samarbetet mellan polismyndigheterna och kriminalvårdens transportcentraler.

Jag förordar med åberopande av det anförda att 8 och 9 §§ nordiska verkställighetslagen och 1 § nordiska utlämningslagen ändras i enlighet med promemorieförslaget, dock med någon redaktionell justering i förhållande till detta.

2.3 Förvarstagande i utlämningsärenden m. m.

Departementsförslaget innebär att institutet tagande i förvar i utlämningsärenden avskaffas. I stället föreslås att ett häktningsbeslut som har meddelats under ärendets handläggning skall gälla, inte som nu till dess ärendet avgörs utan till dess att utlämningen verkställs. Häktning föreslås vidare kunna ske även om det föreligger ett tillfälligt hinder mot utlämning. Motsvarande ordning föreslås gälla beträffande andra tvångsmedel i utlämningsärenden. – Dessutom föreslås att tvångsåtgärder skall kunna beslutas även efter det att beslut i själva utlämningsärendet har meddelats och – för fall när den som skall utlämnas är på fri fot – att polismyndighet skall få befogenhet att i anslutning till verkställighet av ett utlämningsbeslut under en kortare tid, högst 24 timmar, omhänderta den som skall utlämnas.

Promemorieförslaget överensstämmer med departementsförslaget utom såvitt avser tiden för omhändertagande för verkställighet av utlämningsbeslut, vilken i promemorian föreslagits begränsad till 12 timmar.

Remissinstanserna har genomgående tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. Från några håll har framhållits att den nyss angivna tiden för omhändertagande borde utsträckas till 24 timmar (se bilaga 2 avsnitt 2.3).

Skäl för departementsförslaget

När det gäller frågan om den mest ändamålsenliga utformningen av tvångsmedelsregleringen i utlämningslagstiftningen ansluter jag mig liksom alla remissinstanser i allt väsentligt till vad som har anförts i promemorian (avsnitt 3.3). Jag delar alltså uppfattningen att man bör befria regeringen och, såvitt gäller vissa fall enligt den nordiska utlämningslagen, åklagarna från uppgiften att ta ställning till frågor om användande av mera varaktiga tvångsmedel i utlämningsärenden och i stället överlämna åt de allmänna domstolarna att handlägga dessa frågor. Den i promemorian föreslagna lösningen innebär vidare att regeringsformens regler om rätt för den enskilde att få till stånd en domstolsprövning av frihetsberövande tillgodoses på ett bättre sätt än f. n. Samtidigt får man ett enklare regelsystem, som i vissa avseenden även bör vara mer effektivt än den nuvarande ordningen.

Den enda fråga där under remissbehandlingen erinringar har förts fram mot promemorieförslaget gäller begränsningen av den tidrymd under vilken ett polisiärt omhändertagande för verkställighet av ett utlämningsbeslut får ske. I promemorian har sålunda föreslagits att polisen, för fall då den som skall utlämnas är på fri fot, skall få befogenhet att omhänderta den eftersökte under längst 12 timmar för att säkerställa verkställigheten av utlämningsbeslutet. Om utlämningen inte kan genomföras inom denna tid, skall enligt vad som anges i promemorian vederbörande antingen försättas på fri fot eller – om det finns skäl för en sådan åtgärd – anhållas och eventuellt begäras häktad vid domstol.

Några remissinstanser har gjort gällande att den angivna fristen på 12 timmar är alltför kort och att den bör förlängas till 24 timmar. Framför allt från polishåll har det sålunda hävdats att det praktiska genomförandet av en utlämning ofta tar längre tid i anspråk än 12 timmar. Man har vidare påpekat att en övergång från omhändertagande till ett straffprocessuellt tvångsmedel i princip fordrar att häktningsskäl föreligger, något som många gånger inte kan påvisas med mindre än att den som skall utlämnas tidigare har underlåtit att inställa sig minst en gång. Hovrätten för Nedre Norrland anser också att man i och för sig kan diskutera en förlängning av tiden till 24 timmar. Enligt hovrätten får emellertid 12-timmarsfristen trots allt anses vara väl avvägd med hänsyn till att man vid behov kan tillgripa annan frihetsberövande tvångsåtgärd.

Själv anser jag att den i promemorian föreslagna tiden 12 timmar i normala fall borde vara fullt tillräcklig. Det är ju här bara fråga om de i och för sig ovanliga fall där häktningsskäl inte ansetts föreligga i utlämningsärendet. I dessa fall, då alltså flyktfara inte bedömts vara för handen räcker det med ett så kortvarigt omhändertagande som behövs för att själva utlämningen skall kunna genomföras. Däremot är avsikten i sådana fall inte att den som skall utlämnas skall vara omhändertagen under hela den tid som polismyndigheten sysslar med frågan om utlämningens genomförande. Alla förberedande kontakter med berörda myndigheter i den främmande staten, däribland fastställande av tidpunkten för verkställigheten, bör normalt vara avklarade dessförinnan, så att det enda som återstår är att säkerställa att den som skall utlämnas finns tillgänglig på uppjord tid.

Även om det således står klart att ett omhändertagande i allmänhet inte skall behöva pågå under längre tid än 12 timmar, kan det tänkas uppstå situationer då denna tidsgräns behöver överskridas. Jag tänker exempelvis på sådana fall då utlämning skall ske till avlägset liggande länder och då man för säkerhets skull kan behöva omhänderta den som skall utlämnas, innan företrädare för den främmande statens polismyndighet anträder resan till Sverige. I andra fall – t. ex. vid störningar i kommunikationerna – kan det under väntetiden uppstå ett behov av att kunna förlänga omhändertagandet. Jag har förståelse för att det skulle kunna uppfattas som en onödig omgång, om polisen i dessa och liknande fall skulle nödgas vända sig till åklagare för att utverka ett anhållningsbeslut för enbart några timmars förlängning av frihetsberövandet. Det ligger också i sakens natur att ett sådant anhållande i normalfallet inte skulle följas av en häktningssframställning utan avbrytas genom att utlämningen verkställs. Med hänsyn härtill bör enligt min mening maximitiden för omhändertagande kunna göras något längre än som har föreslagits i promemorian. Den aktuella tiden får ju också ses i relation till det förhållandet att utlämning normalt sker för att möjliggöra verkställighet av förhållandevis långvariga fängelsestraff eller lagföring i fall då sådana straff är att förvänta.

Mot bakgrund av det anförda föreslår jag att promemorieförslaget jäm-

kas på det sättet att omhändertagande för verkställighet av utlämningsbeslut får pågå högst 24 timmar. Det bör betonas att detta utgör en maximigräns och att i normalfallen väsentligt kortare tider bör kunna tillämpas. Jag vill också framhålla att det endast i helt särpräglade fall – såsom vid ett opåräknat avbrott i kommunikationerna – bör kunna förekomma att den aktuella bestämmelsen tillämpas mer än en gång i samma utlämningsärende.

Jag föreslår med hänvisning till det anförda att 16, 20 och 22 §§ allmänna utlämningslagen samt 12 och 16 §§ nordiska utlämningslagen ändras enligt promemorieförslaget med den avvikelse som jag nyss har redovisat.

2.4 Decentralisering av utlämningsbeslut enligt nordiska utlämningslagen i uppenbara fall

Departementsförslaget innebär att beslut om utlämning till andra nordiska länder i icke medgivna men uppenbara fall decentraliseras från regeringen till riksåklagaren.

Promemorieförslaget överensstämmer med departementsförslaget.

Remissinstanserna har samtliga tillstyrkt förslaget, i några fall med vissa särskilda kommentarer (se bilaga 2 avsnitt 2.4).

Skäl för departementsförslaget

Även när det gäller frågan om att decentralisera beslutanderätten i nordiska utlämningsärenden ansluter jag mig i likhet med remissinstanserna till vad som har anförts i promemorian (avsnitt 4). Jag delar således uppfattningen att flertalet nordiska utlämningsärenden där samtycke till utlämningen inte har lämnats är av den arten att regeringens ställningstagande i frågan inte kan anses nödvändigt. Riksåklagaren blir redan nu ibland inkopplad på de nordiska utlämningsärenden som med gällande ordning prövas av regeringen, och inom riksåklagarens kansli finns också en ingående kännedom om utlämningsrätten representerad. Det framstår mot den bakgrunden som naturligt att till riksåklagaren överlämna beslutanderätten i de ärenden som här avses. När erfarenhet har vunnits av den nya ordningen, kanske det också blir möjligt att fullfölja en i riksåklagarens remissyttrande framförd tanke att överlämna beslutanderätten i dessa ärenden till statsåklagare.

Jag ansluter mig också till de i promemorian framförda synpunkterna rörande gränsdragningen för riksåklagarens beslutanderätt. Bortsett från sådana fall då det är fråga om utlämning av svenska medborgare, om politiska brott eller om konkurrerande utlämningsframställningar från flera länder bör alltså riksåklagaren ha befogenhet att besluta i alla ärenden, där det är uppenbart att utlämning skall ske. Hovrätten för Nedre Norrland – som i och för sig tillstyrkt förslaget – har pekat på möjligheten att riksåkla-

garen kommer att besluta om utlämning även i sådana fall där det kan framstå som tveksamt huruvida det är uppenbart att utlämningsframställningen skall bifallas. Jag vill med anledning härav betona – vilket också framhållits i promemorian – att kravet på att det skall vara uppenbart att utlämningsframställningen skall bifallas bör tolkas så att riksåklagaren vid minsta tveksamhet är skyldig att överlämna ärendet till regeringen. Detta gäller vare sig tvekan uppkommer i en lagtolkningsfråga eller rörande spörsmålet huruvida framställningen, i betraktande av förhållandena i det särskilda fallet, bör avslås med tillämpning av den fria prövningsrätt som alltid föreligger i de aktuella ärendena.

Jag anser inte att det finns anledning att i överensstämmelse med ett uppslag från advokatsamfundets sida särskilt ålägga riksåklagaren att i de ärenden som det här gäller samråda med utrikesdepartementets rättsavdelning. Den brukar normalt inte kopplas in på de nordiska utlämningsärendena utan biträder i aktuellt hänscende huvudsakligen vid kontakterna med främmande stater när det gäller sådana ärenden som prövas enligt den allmänna utlämningslagen och frågor om utlämning till Sverige. Skulle omständigheterna i ett utlämningsärende vara sådana att riksåklagaren anser sig ha behov av att samråda med utrikesdepartementets rättsavdelning finns naturligtvis möjlighet härtill, men i så fall torde det knappast vara uppenbart att utlämning skall ske. Ett sådant ärende synes redan av det skälet böra överlämnas till regeringen för ställningstagande.

Förslaget medför ändringar i 15 och 15 a §§ nordiska utlämningslagen. Dessutom bör två nya paragrafer (20 och 21 §§) införas.

2.5 Utlämning till Sverige för lagföring i vissa fall

Departementsförslaget innebär att det införs en möjlighet att från svensk sida begära tillfällig utlämning av en person som undergår frihetsstraff i en främmande stat för att en rättegång mot honom skall kunna genomföras här i landet.

Promemorieförslaget avviker från departementsförslaget. Där föreslås att man inte skall införa några bestämmelser av angivet slag.

Remissinstanserna har i flertalet fall lämnat promemorieförslaget utan kommentarer. Riksåklagaren anser emellertid att bestämmelser i ämnet bör införas. Samma uppfattning kommer till uttryck i rikspolisstyrelsens remissvar.

Skäl för departementsförslaget

I promemorian (avsnitt 5) diskuteras vissa problem som kan uppkomma, när en person undergår verkställighet av ett långvarigt frihetsstraff i ett annat land och samtidigt är misstänkt för brott här i landet. Lagföringen i Sverige går då inte att genomföra, förrän den misstänkte har avtjänat sitt straff. Även om man från den främmande statens sida kan tänkas vara

beredd att utlämna vederbörande till Sverige för rättegången men på villkor att han därefter återlämnas dit, kan åtgärden inte genomföras. Den svenska utlämningslagstiftningen anses lägga hinder i vägen för ett sådant återlämnande. När det gäller bakgrunden till detta hänvisar jag till framställningen i promemorian.

Såsom framgår av promemorian finns det i och för sig inte något principiellt hinder mot att ändra utlämningslagarna på sådant sätt att det skulle bli möjligt att efter en avslutad rättegång och utan hinder av ett eventuellt därvid ådömt straff återlämna en tillfälligt utlämnad person till den stat varifrån utlämning har skett, om ett sådant villkor ställts upp från den främmande statens sida vid utlämningen till Sverige.

Enligt promemorian kan en ändring av detta slag motiveras framför allt av processekonomiska skäl. Rör det svenska målet flera tilltalade, varav en är intagen i kriminalvårdsanstalt utomlands, och skall många vittnen höras, är det givetvis ofta en klar fördel, om rättegången kan genomföras i ett sammanhang och omfatta samtliga tilltalade.

I promemorian påpekas å andra sidan att det praktiska behovet av en sådan ändring är ganska begränsat. Bestämmelser av detta slag skulle nämligen få aktualitet endast när det straff som verkställs i det främmande landet är mycket långvarigt och då särskilda processekonomiska skäl talar för att rättegången i Sverige bör äga rum innan vederbörande har avtjänat straffet. Det påpekas vidare att det i dessa fall sannolikt ofta skulle vara fråga om internationell brottslighet av sådant slag att organiserade fritagningsförsök kan befaras. Proceduren skulle enligt promemorian över huvud taget skapa vissa problem i fråga om bevakning m. m. med hänsyn särskilt till den folkrättsliga skyldighet som uppkommer för Sverige att uppfylla det villkor som ställs från den främmande statens sida. Med hänsyn till det anförda har i promemorian gjorts den preliminära bedömningen att någon ändring i denna del inte bör föreslås i utlämningslagstiftningen, om inte remissbehandlingen skulle ge anledning till annat ställningstagande.

Promemorians ståndpunkt har lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser. Riksåklagaren har emellertid i sitt yttrande framhållit att man enligt hans mening i detta sammanhang bör göra sådana ändringar i utlämningslagstiftningen att det i fortsättningen blir möjligt att efter en avslutad rättegång och utan hinder av det ådömda straffet återlämna en tillfälligt utlämnad person till den främmande stat varifrån utlämning har skett. De fall som här avses är enligt riksåklagaren inte helt ovanliga och vållar stora problem av såväl praktisk som processekonomisk natur. Rikspolisstyrelsen har framfört liknande synpunkter.

Även om alltså majoriteten av remissinstanserna har ställt sig bakom promemorieförslaget anser jag mig ha anledning att fästa särskild vikt vid vad riksåklagaren och rikspolisstyrelsen har anført. Tydligt är att den här diskuterade situationen inte är helt ovanlig. I takt med brottslighetens

ökande internationalisering – jag tänker här inte minst på narkotikakriminaliteten – kan det också väntas bli allt vanligare att en här i landet för brott misstänkt person undergår straff utomlands när en rättegång i Sverige blir aktuell. Det är givet att praktiska och processekonomiska problem kan uppkomma, när flera personer är misstänkta för allvarliga brott och rättegången måste genomföras i omgångar därför att en eller flera av gärningsmännen avtjänar straff i ett annat land. Målet kan ju också efter det första rättegångstillfället bli vilande under avsevärd tid. När utlämningshindret har undanröjts, kan det visa sig att andra inblandade och eventuellt tidigare dömda är oanträffbara. Intresset av att samtidigt kunna höra alla tilltalade mot varandra och mot åberopade vittnen kan då inte tillgodoses, något som naturligtvis kan vara ägnat att äventyra inte bara effektiviteten utan också rättssäkerheten i de aktuella målen.

Till det anförda kommer att den europeiska utlämningskonventionen direkt förutsätter en möjlighet att genomföra en tillfällig utlämning i fall av den typ som här diskuteras. Sverige har också enligt särskilda regler möjlighet att bevilja sådan utlämning (11 § andra stycket allmänna utlämningslagen och 6 § andra stycket nordiska lagen). Även det principiella intresset av reciprocitet på utlämningsrättens område synes tala för att det för Sveriges del skapas ett utrymme för utlämning också i den andra riktningen.

Jag förordar mot bakgrund av det anförda lagändringar av den innebörd som riksåklagaren och rikspolisstyrelsen har föreslagit. Lämpligen bör en bestämmelse i ämnet avfattas så att, om utlämning till Sverige har ägt rum för rättegång på villkor att den utlämnade senare överlämnas till myndighet i den främmande staten, överlämnandet skall ske utan sådan prövning som föreskrivs i utlämningslagstiftningen.

I bestämmelsen bör dessutom anges att överlämnandet ankommer på polismyndigheten och att denna får omhänderta den utlämnade i den utsträckning det behövs för att åtgärden skall kunna vidtas. Regelmässigt är ju den utlämnade förklarad häktad här i landet i det aktuella målet, och under den tid då så är förhållandet behöver ett omhändertagande enligt den nu aktuella bestämmelsen inte tillgripas. Skulle häktningen upphöra, t. ex. på den grunden att den svenska domstolen inte finner sannolika skäl föreligga att den eftersökte har begått det brott som har föranlett hans utlämning, måste emellertid polisen som regel omedelbart omhänderta honom för att hans återlämnande till den främmande staten skall kunna säkerställas. Ett sådant omhändertagande kan förutsättas bli helt kortvarigt, eftersom det naturligtvis är angeläget att den utlämnade snarast möjligt befordras till den främmande staten. Det bör vidare understrykas att, när skyldigheten att återlämna den dömda i enlighet med det villkor som den främmande staten har ställt upp inträder, denna skyldighet avses bryta verkställigheten här i landet av beslut om häktning liksom av eventuellt ådömt straff. Har den utlämnade dömts för brottet, torde det normalt bli

aktuellt att på nytt begära honom utlämnad, i anslutning till att straffverkställigheten i den främmande staten avslutas.

Jag föreslår att en bestämmelse av detta innehåll tas in i den allmänna utlämningslagen som en ny 26 a § och i den nordiska som en ny 22 §.

Med hänvisning till vad som har anförts i promemorian utgår jag från att man från åklagarhåll kommer att iakta försiktighet, när det gäller att använda sig av denna möjlighet till provisorisk utlämning till Sverige, och att den inte utnyttjas i andra fall än då det bedöms som nödvändigt med hänsyn till processlägget. I första hand bör alltid prövas om man kan låta anstå med utlämningen till dess att den eftersökte har avtjänat sitt straff i den främmande staten. I de fall då möjligheten till tillfällig utlämning utnyttjas är det givetvis av särskild vikt att den utlämnade under vistelsen i Sverige hålls under sådan bevakning att någon risk för rymning eller fritagning inte uppkommer. Att denne återlämnas i enlighet med det villkor som den främmande staten har ställt upp blir ju en folkrättslig skyldighet för Sverige. Jag vill i sammanhanget slutligen hänvisa till konstitutionsutskottets utlåtande i anslutning till 2 kap. 7 § regeringsformen såvitt gäller utlämning av svenska medborgare (KU 1975/76: 56 s. 32).

2.6 Ikraftträdande m. m.

De här förordade lagändringarna bör träda i kraft den 1 januari 1983.

De nya reglerna om häktning och andra tvångsmedel bör inte äga tillämpning på fall då framställningen om utlämning har inkommit före ikraftträdandet. Detsamma bör gälla i fråga om den utvidgade beslutanderätten för riksåklagaren i nordiska utlämningsärenden. I övrigt bör lagändringarna få omedelbar tillämpning efter ikraftträdandet.

3 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m.,
2. lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott,
3. lag om ändring i lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge.

Förslaget bör fogas till protokollet som *bilaga 3*.

4 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över lagförslagen.

5 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1982-12-06

Närvarande: justitierådet Fredlund, regeringsrådet Brodén, justitierådet Palm.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 16 september 1982 har regeringen på hemställan av dåvarande statsrådet Ahrlund beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m..
2. lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott och
3. lag om ändring i lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av revisionssekreterare Ulf Berg.

Förslagen föranleder följande yttranden av *lagrådet*:

1. Förslaget till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m.

8 och 9 §§

I dessa paragrafer ges bestämmelser om verkställighet av en svensk fängelsedom i annat nordiskt land. Då det visat sig att verkställigheten i vissa fall kunnat undgå om den dömda återvänt till Sverige, föreslås nu att svensk polismyndighet skall erhålla befogenhet att under vissa förutsättningar återföra den dömda till det land där verkställigheten skall ske enligt vad som överenskommits mellan länderna.

I lagtekniskt hänseende innebär förslaget ändringar i både 8 och 9 §§. Det åliggande för kriminalvårdsstyrelsen att ombesörja att den dömda förs till verkställighetsstaten, som nu stadgas i tillämpningskungörelsen (4 § andra stycket), flyttas enligt förslaget över till lagens 8 § som ett nytt andra stycke. Den nya bestämmelsen om bemyndigande för polismyndighet att återföra den dömda i vissa fall föreslås införd som ett nytt tredje stycke i 9 §. Att dessa bestämmelser enligt förslaget delats upp mellan 8 och 9 §§ synes delvis vara betingat av att 7 och 18 §§ nordiska utlämningslagen, vartill hänvisas i 9 § första stycket, föreslås vara tillämpliga, i likhet med vad som nu gäller, i de fall då kriminalvårdsstyrelsen omhänderhar överflyttningen av den dömda till verkställighetsstaten, medan de däremot inte skall tillämpas då den dömda återförs genom polismyndighets försorg med stöd av den nya bestämmelsen i 9 § tredje stycket.

Mot huvuddragen i de föreslagna stadgandena har lagrådet inte någon erinran. Fördelningen av bestämmelserna på två paragrafer synes dock medföra att lagtexten onödigt kompliceras. En bättre överblick skulle enligt lagrådets mening kunna vinnas om de föreslagna stadgandena sammanförs till 8 §. Lagrådet kan vidare inte finna att det föreligger anledning att göra någon skillnad mellan de båda fallen av överförande i fråga om tillämpligheten av 7 och 18 §§ nordiska utlämningslagen. De villkor som enligt 7 § nämnda lag gäller vid utlämning för brott till annat nordiskt land synes i lika mån böra tillämpas vid tvångsförflyttning av en person för verkställighetsändamål, oavsett om förflyttningen sker på kriminalvårdsstyrelsens initiativ eller inte. Lagrådet förordar därför att den föreslagna bestämmelsen i 9 § tredje stycket får sin plats i 8 § som ett nytt tredje stycke och att hänvisningen till 7 och 18 §§ nordiska utlämningslagen får avse båda de nya stadgandena i 8 §.

Bestämmelsen i det nya andra stycket av 8 § tar sikte på de fall då beslut meddelats om överförande av straffverkställighet till annat nordiskt land. I likhet med vad som gäller för närvarande skall det åligga kriminalvårdsstyrelsen att som ett led i verkställighetssamarbetet ombesörja att den dömda överförs från Sverige till verkställighetsstaten. Det inträffar dock inte sällan att den person som avses med verkställighetsbeslutet befinner sig i verkställighetslandet eller själv beger sig dit, t. ex. därför att han har hemvist där. Styrelsens befattning med ärendet kommer då att avslutas utan att tvångsförflyttning sker. Med hänsyn till sådana fall synes åläggandet för styrelsen böra begränsas genom tillägg av uttrycket "vid behov".

Det bemyndigande för polismyndighet som enligt det förut sagda bör tas upp i ett tredje stycke av 8 § avser fall då en person som omfattas av beslut om överförande av straffverkställighet påträffas här i landet före frigivningen. Som berörts inledningsvis kan dessa fall uppkomma om personen i fråga återvänder till Sverige från verkställighetsstaten antingen innan straffet börjat avtjänas eller, om straffverkställigheten påbörjats, efter att ha avvikit från kriminalvårdsanstalt. Enligt förslaget är polismyndighetens befogenhet att återföra honom till verkställighetsstaten beroende av att myndighet i den staten framställt begäran härom eller utfärdat efterlysning. Undantagsvis kan situationen vara sådan att misstanke samtidigt föreligger om annat brott och att hans närvaro erfordras här för förundersökning eller lagföring för sådant brott. Stadgandets utformning bör i ett sådant fall inte leda till att han måste återföras.

Vad angår bestämmelsens närmare innebörd är det klart, att om straffet har verkställts till fullo eller om beslut har meddelats om villkorlig frigivning som inte har förklarats förverkad det inte kan bli tal om att återföra den dömda till verkställighetsstaten. I bilaga 1 (avsnitt 2.3) till remissprotokollet uttalas att bestämmelsen ej är avsedd att omfatta det fall att villkorlig frigivning förverkats i samband med lagföring i verkställighetslandet för nytt brott. Härmed torde avses det fall att det föreligger en ny grund för

straffverkställigheten som trätt i stället för den i Sverige meddelade domen. Däremot torde återförande enligt den föreslagna bestämmelsen kunna ske, om myndighet i verkställighetslandet förklarar villkorligt medgiven frihet förverkad på grund av misskötsamhet utan samband med ny brottslighet.

En viss redaktionell jämkning torde böra vidtas i det nya tredje stycket av 8 §.

Lagrådet föreslår i enlighet med det förut anförda beträffande 9 § att första stycket bibehålls i gällande lydelse och tredje stycket utgår samt beträffande 8 § att andra—fjärde styckena ges följande lydelse:

”Bifalls en framställning om verkställighet av domen i den andra staten, skall kriminalvårdsstyrelsen vid behov ombesörja att den dömda överförs till den staten. Styrelsen får därvid begära hjälp av polismyndigheten i den ort där den dömda uppehåller sig.

Påträffas den dömda här i riket före frigivningen, får polismyndigheten på begäran av myndighet i den andra staten eller med anledning av där utfärdad efterlysning ombesörja att han överförs till den staten för verkställighet av straffet.

Skall den dömda enligt vad som nu har sagts överföras från Sverige till den andra staten, anses den tid, under vilken han för ändamålet har varit omhändertagen av svensk myndighet, såsom strafftid.”

I anslutning till ett yttrande av kriminalvårdsstyrelsen över det förslag om tvångsåtgärder vid överförande av verkställighet som i remissen upptagits i 8 och 9 §§ konstateras i remissprotokollet, att det i rättstillämpningen har antagits att den omständigheten att verkställigheten av ett i Sverige ådömt fängelsestraff har överflyttats till en annan nordisk stat inte utgör något hinder mot att straffet verkställs här i landet. För att så skall få ske bör dock enligt lagrådets mening fordras att överflyttningsbeslutet upphävs i samråd med den andra staten.

2. Förslaget till lag om ändring i lagen (1957: 668) om utlämning för brott

16 §

I remissen föreslås i denna paragraf liksom i 12 § av den nordiska utlämningslagen en ny reglering när det gäller tvångsåtgärder för att säkerställa, att beslutade utlämningar kommer till stånd. Det s. k. förvarsinstitutet skall enligt förslaget mönstras ut och ersättas med dels en utsträckt tillämpning av de egentliga tvångsmedlen häktning, reseförbud etc. (från annat än häktning bortses i det följande), dels en rätt för polismyndighet att under viss kort tid omhänderta den som skall utlämnas. Utöver ett par smärre påpekanden angående lagtexten vill lagrådet här endast anföra några ytterligare synpunkter när det gäller häktning.

Häktningsbeslut skall enligt förslaget liksom hittills kunna ske i själva utlämningsärendet. Ett häktningsbeslut som meddelas under handläggningen skall emellertid inte som nu alltid upphöra att gälla sist när ärendet avgörs utan, om utlämning beviljas, i princip bestå till dess utlämningen sker. Samtidigt införs en möjlighet att meddela häktningsbeslut under tiden mellan ett utlämningsbeslut och dess verkställande. I den promemoria som ligger till grund för departementsförslaget anförs, att denna senare möjlighet kan få betydelse när flykttfara uppstår efter utlämningsbeslutet men att det också är tänkbart att den kan "minska behovet av långa häktningsstider under ärendets handläggning". Vilka avvägningar som i detta hänseende, bör göras av den åklagare eller domstol som får att ta ställning till häktningsfrågan i ett pågående ärende utvecklas inte närmare. Avgörandet kan kompliceras av att det föreligger ett sådant tillfälligt hinder mot utlämning som ävses i 11 § i den allmänna och 6 § i den nordiska utlämningslagen, dvs. att det för annan brottslighet av viss svårhetsgrad har inletts förundersökning eller väckts åtal eller att vederbörande undergår en frihetsberövande påföljd. Utlämningen kan då förefalla mer eller mindre avlägsen. En svårbedömd fråga kan bli i vad mån ett häktningsbeslut i utlämningsärendet kan och bör inverka på frågan om häktning i samband med den nya lagföringen. Sker inte häktning i det andra ärendet eller målet, sätts de regler ur spel som har tillkommit för att garantera en skyndsam handläggning och minsta möjliga häktningsstid.

Uttalandena i remissen kan vara att förstå så, att häktning i ett utlämningsärende inte bör ske, om det inte är sannolikt att utlämning kommer att verkställas inom relativt kort tid. Kan det antas, att ett förfarande som inletts på grund av ny brottslighet drar ut på tiden, eller råder osäkerhet om detta därför att varaktigheten av den nya lagföringen inte kan överblickas, bör med andra ord, om lagrådet uppfattat motiven rätt, häktningsfrågan inte aktualiseras, eftersom den kan tas upp när utlämning är mera nära förestående.

Lagrådet förutser här vissa tillämpningssvårigheter. Det måste komma att uppstå fall då flykttfaran inför en utlämning förefaller påtaglig, oavsett tidpunkten för utlämning, samtidigt som ett beslut om häktning kan förutses få orimligt lång varaktighet. Häktningsens varaktighet är ju inte i och för sig av beskaffenhet att inverka på frågan om häktning bör ske. Lagrådet noterar emellertid, att motsvarande problem i viss utsträckning kan möta redan med nu gällande rätt utan att såvitt känt några olägenheter i form av långa häktningsstider har gjort sig gällande. I den allmänna utlämningslagen finns det nämligen inte någon föreskrift om att häktning skall upphöra när det konstateras, att ett sådant tillfälligt hinder som sägs i 11 § föreligger.

Med hänsyn till att häktning skall kunna hävas eller initieras också efter ett beslut om utlämning får det förutsättas att ett "partsförhållande" i fortsättningen skall bestå ända fram till tidpunkten för utlämningen. Detta innebär att åklagarväsendets — dvs. närmast riksåklagarens — befattning

med ärendet bör fortgå inte bara, som angetts i remissen, i förekommande fall efter det ett ärende överlämnats till regeringen utan fram till tidpunkten för utlämningen. Det är också väsentligt att den som utlämningsärendet avser har erforderligt biträde av offentlig försvarare. Förordnande av offentlig försvarare i utlämningsärenden synes för närvarande ske med indirekt tillämpning av reglerna i rättegångsbalken. Bristen på uttryckliga bestämmelser i den gällande utlämningslagstiftningen kan synas mer påtaglig om försvararförordnande skall kunna utsträckas eller initieras under tiden mellan beslut och verkställighet. Avsaknad av ett direkt lagstöd bör enligt lagrådets uppfattning ändå inte hindra att förordnande normalt meddelas för tiden intill dess utlämning sker eller begäran om utlämning avslås. Med en sådan ordning korresponderar visserligen inte helt de regler om försvararersättning som följer av förslaget. Reglerna täcker bl. a. inte det fallet att efter ett beslut om utlämning försvararen lägger ned arbete i en häktningsfråga men i samråd med sin klient finner att häktningsförhandling inte bör påkallas. Sådana undantagssituationer torde emellertid kunna lösas med tillämpning av grunderna för eljest gällande ersättningsbestämmelser på liknande sätt som skett i fråga om ersättning för arbete i vissa fall med fråga om fullföljd av talan (se NJA 1949: 822).

När det gäller den närmare utformningen av 16 § i den allmänna utlämningslagen liksom 12 § i den nordiska utlämningslagen vill lagrådet först anmärka, att uttrycket "berövad friheten som anhållen eller häktad eller undergår fängelsestraff för sådant brott" sist i andra stycket av vardera av paragraferna bör till överensstämmelse med 11 § – respektive 6 § i den nordiska utlämningslagen – bytas ut mot uttrycket "berövad friheten som anhållen eller häktad eller undergår fängelsestraff eller eljest är omhändertagen på anstalt". Vidare kan i sista stycket av 16 § – respektive sista stycket av 12 § i den nordiska lagen – uttrycket "Den som häktats" lämpligen utbytas mot uttrycket "Den som hålls häktad i utlämningsärendet" främst för att det skall framgå tydligt att den som har häktats inte skall kunna begära förhandling under tid då häktningen inte gäller på grund av de nya bestämmelserna i andra stycket.

20 §

I denna paragraf – liksom i 16 § förslaget till lag om ändring i lagen (1959: 254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge – föreslås befogenhet för polismyndighet att i anslutning till verkställighet av beslut om utlämning av någon som är på fri fot vid behov omhändertaga denne, dock längst under 24 timmar. I motiven framhåller föredragande statsrådet, att det endast i helt särpräglade fall – såsom vid ett opåräknat avbrott i kommunikationerna – bör kunna förekomma, att omhändertagande sker mer än en gång i samma utlämningsärende. Lagrådet, som kan instämma häri, vill för tydlighets skull tillägga, att för förnyat omhändertagande i samma utlämningsärende också fordras, att fråga är om skilda

verkställighetstillfällen mellan vilka den som skall utlämnas varit försatt på fri fot. Det måste med andra ord vara fråga om ett förnyat och inte om ett förlängt omhändertagande.

26 a §

Denna paragraf tar sikte på det fall att utlämning till Sverige ägt rum för rättegång här i landet på villkor att den utlämnade senare överlämnas till myndighet i den främmande staten. Enligt bestämmelsen i paragrafens första mening skall i angivna fall villkoret lända till efterrättelse här i landet och överlämnandet ske utan sådan prövning som föreskrivs i utlämningslagen. Lagrådet föreslår, att denna bestämmelse utgår såsom obehövlig. I 2 kap. 8 § andra stycket brottsbalken föreskrivs nämligen, såsom berörts i remissen, att villkor som uppställts vid utlämning från främmande stat till Sverige skall lända till efterrättelse. Stadgandet gäller enligt sin avfattning alla slags utlämningsvillkor. Det synes inte föreligga skäl att anta, att stadgandet, som återspeglar en allmän folkrättslig grundsats, skulle ha snävare innebörd än vad dess avfattning ger vid handen. Med hänsyn härtill får antas, att stadgandet omfattar också sådana utlämningsvillkor som åsyftas i den föreslagna 26 a §.

Om lagrådets förslag beaktas, kan 26 a § få förslagsvis följande lydelse:

''Har utlämning till Sverige ägt rum för rättegång här i landet på villkor att den utlämnade senare överlämnas till myndighet i den främmande staten, ankommer det på polismyndigheten i den ort där rättegången förs att ombesörja, att sådant överlämnande sker. Polismyndigheten får omhänderta den utlämnade i den utsträckning som behövs för att överlämnandet skall kunna genomföras.''

3. Förslaget till lag om ändring i lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge

12 §

Beträffande denna paragraf hänvisar lagrådet till vad som anförs under 16 § förslaget till lag om ändring i den allmänna utlämningslagen.

15 a §

Den ändring som föreslås i denna paragraf synes utan olägenhet kunna undvaras. Lagrådet förordar därför, att förslaget i denna del utgår. Om så sker, erfordras ändring i lagförslagets ingress och övergångsbestämmelse.

16 §

Beträffande denna paragraf kan hänvisas till vad lagrådet anfört under 20 § förslaget till lag om ändring i den allmänna utlämningslagen.

22 §

Av skäl som anförts vid 26 a § i den allmänna utlämningslagen föreslår lagrådet, att förevarande paragraf får följande lydelse:

”Har utlämning till Sverige från någon av de i 1 § nämnda staterna ägt rum för rättegång här i landet på villkor att den utlämnade senare överlämnas till myndighet i den andra staten, ankommer det på polismyndigheten i den ort där rättegången förs att ombesörja, att sådant överlämnande sker. Polismyndigheten får omhänderta den utlämnade i den utsträckning som behövs för att överlämnandet skall kunna genomföras.”

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regerings-
sammanträde
1983-01-20

Närvarande: statsrådet I. Carlsson, ordförande, statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Rainer, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg

Föredragande: statsrådet Rainer

Proposition om ändringar i utlämningslagstiftningen och den nordiska verkställighetslagstiftningen

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m.,
2. lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott och
3. lag om ändring i lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Lagrådet har i allt väsentligt godtagit de remitterade lagförslagen i sak men har förordat vissa jämkningar av huvudsakligen formell natur.

Jag kan godta lagrådets förslag rörande utformningen av 8 och 9 §§ nordiska verkställighetslagen samt 16 § allmänna utlämningslagen 12 § nordiska utlämningslagen.

Mot vad lagrådet i övrigt har anfört i anslutning till de båda sistnämnda paragraferna har jag i och för sig ingen erinran i sak. Vissa särskilda problem som lagrådet har pekat på i detta sammanhang skulle i enlighet med vad lagrådet också har anmärkt kunna tänkas uppkomma redan med nu gällande rätt utan att såvitt känt några olägenheter har gjort sig gällande i praktiken. Det synes inte finnas någon anledning befara att de nu föreslagna reglerna om användande av tvångsmedel i utlämningsärenden skulle medföra några tillämpningssvårigheter.

Jag kan ansluta mig till vad lagrådet har anfört beträffande tillämpningen av 20 § allmänna utlämningslagen och 16 § nordiska utlämningslagen.

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 16 september 1982.

Beträffande 26 a § allmänna utlämningslagen har i remiss föreslagits att paragrafen inleds med en regel av det innehållet att, om utlämning till Sverige har ägt rum för rättegång här i landet på villkor att den utlämnade senare överlämnas till myndighet i den främmande staten, villkoret skall lända till efterrättelse här i landet och överlämnandet ske utan sådan prövning som föreskrivs i den aktuella lagen. Motsvarande regel har föreslagits i fråga om 22 § nordiska utlämningslagen. Lagrådet har ansett den berörda regeln obehövligen med hänsyn till den allmänna bestämmelsen i 2 kap. 8 § brottbalken om att villkor som uppställts vid utlämning från främmande stat till Sverige skall lända till efterrättelse. Frågan om innebörden i aktuellt hänseende av sistnämnda bestämmelse har också diskuterats i den till remissprotokollet fogade departementspromemorian. Enligt promemorian synes bestämmelsen i den praktiska tillämpningen inte ha ansetts ta sikte på villkor av den typ som det här är fråga om. Införs nu i enlighet med förslaget i remissen uttryckligen bestämmelser om det förfarande som skall tillämpas när man återlämnar den som tillfälligt har utlämnats hit för rättegång, torde detta i förening med lagrådets uttalande undanröja den tvekan som sålunda har gett sig till känna i praxis. Jag godtar därför lagrådets förslag såvitt gäller de nu aktuella paragraferna.

Jag delar lagrådets upplåtning att den i remissen föreslagna ändringen i 15 a § nordiska utlämningslagen kan undvaras.

Även i övriga hänseenden kan jag godta vad lagrådet har förordat.

Frågan om processbehörighet i fall då verkställighet enligt 1 § nordiska verkställighetslagen föranleder talan inför domstol här i riket behandlas i 33 § andra stycket samma lag. Stycket är avfattat i enlighet med äldre principer angående justitiekanslerns uppgifter och har visat sig kunna välla missförstånd i praktiken. Jag föreslår att stycket i det här sammanhanget ändras redaktionellt på sådant sätt att allmänna regler om processbehörighet i denna typ av mål blir tillämpliga. Det innebär att det i princip blir riksskatteverket som här företräder staten (jfr 2 kap. 30 § utsökningsbalken och 3 § förordningen, 1970: 752, med instruktion för riksskatteverket). Att lagrådets hörande över denna justering av paragrafen skulle sakna betydelse är uppenbart.

Utöver vad som följer av det anförda bör några redaktionella ändringar göras i de remitterade lagförslagen. Dessutom bör datum för ikraftträdandet ändras till den 1 juli 1983.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att anta de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Vissa ändringar i utlämningslagstiftningen och den nordiska verkställighetslagstiftningen

Sammanfattning

I promemorian behandlas vissa frågor rörande användningen av tvångsmedel enligt den nordiska verkställighetslagstiftningen och utlämningslagstiftningen.

Såvitt gäller den s. k. nordiska verkställighetslagen (1963:193) behandlas vissa problem som uppkommer, om någon – som enligt meddelat beslut skall verkställa ett här ådömt frihetsstraff i något annat nordiskt land – återvänder hit, innan straffet har avtjänats. Det föreslås att polismyndighet i sådana fall på begäran av myndighet i den andra staten eller med anledning av där utfärdad efterlysning skall föra vederbörande till den andra staten för verkställighet av straffet.

En ändring i lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge föreslås också för situationer där någon efter att ha dömts till fängelse i en nordisk stat och fått verkställigheten överförd till en annan nordisk stat tar sin tillflykt till en tredje sådan stat.

Promemorian innehåller vidare bl. a. en översyn av reglerna om frihetsberövande i utlämningsärenden.

Den nuvarande befogenheten – och skyldigheten – för regeringen att förordna om tagande i förvar av den som skall utlämnas föreslås bli avskaffad. I stället föreslås att ett häktningsbeslut som har meddelats under ärendets handläggning skall gälla, inte som nu till dess ärendet avgörs, utan till dess att utlämningen verkställs. Motsvarande föreslås gälla beträffande andra tvångsmedel i utlämningsärenden.

Samtidigt föreslås att en möjlighet införs att förordna om häktning även efter det att beslut i själva utlämningsärendet har meddelats liksom att polismyndighet får befogenhet att i anslutning till verkställighet av ett utlämningsbeslut under en kortare tid omhänderta den som skall utlämnas.

Slutligen föreslås att beslut om utlämning till annat nordiskt land i uppenbara fall decentraliseras från regeringen till riksåklagaren även för fall då samtycke till utlämning inte föreligger.

1 Inledning

Det nordiska samarbetet rörande verkställighet av brottmålsdomar regleras genom enhetlig lagstiftning i de olika nordiska länderna. För Sveriges

del finns bestämmelser om dessa frågor i lagen (1963: 193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m. (NVL) och i kungörelsen (1963: 194) med vissa föreskrifter rörande tillämpningen av nämnda lag (NVK).

Samarbetet omfattar bl. a. verkställighet av ordinärt frihetsstraff, dvs. för svensk del fängelse. På begäran av domslandet kan verkställigheten av sådant straff flyttas över till det land där den dömda är medborgare eller har sitt hemvist eller, om det med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligast, till det land där han uppehåller sig (jfr 5 § och 8 § första stycket NVL).

Bestämmelser om vad som gäller i fråga om utlämning för brott från Sverige är samlade i två författningar – lagen (1957: 668) om utlämning för brott (allmänna utlämningslagen) och lagen (1959: 254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge (nordiska utlämningslagen). Enligt båda dessa författningar kan tvångsmedel, bl. a. frihetsberövande säkerhetsåtgärder, användas för att säkerställa verkställigheten av utlämningsbeslut.

Under senare år har aktualiserats vissa frågor om ändringar i bestämmelserna om tvångsåtgärder i den nordiska verkställighetslagen och utlämningslagarna. Frågorna är av begränsad karaktär men har visat sig ha en återkommande praktisk betydelse. Med anledning härav har förslag till ändringar i den berörda lagstiftningen utarbetats inom justitiedepartementet. Lagförslagen fogas som *bilaga* till denna promemoria.

I de frågor som är av gemensamt intresse för Sverige och de övriga nordiska länderna har samråd med dessa ägt rum.

2 Tvångsåtgärder vid överförande av verkställighet

2.1 Gällande ordning

Det nordiska verkställighetssamarbetet förutsätter att en till frihetsstraff dömd person skall kunna tvångsvis förflyttas från domslandet till den stat där verkställigheten skall äga rum, om han uppehåller sig i domslandet vid tiden för beslutet om verkställighetens överförande. Uttryckliga regler härom finns för svensk del i 4 § andra stycket NVK. Det åligger enligt detta författningsrum kriminalvårdsstyrelsen att ombesörja att den dömda förs till den stat där straffet skall verkställas. Styrelsen får härvid, om det anses erforderligt, påkalla biträde av polismyndigheten i den ort där den dömda uppehåller sig. Dessa bestämmelser kan tillämpas vare sig den dömda är intagen i kriminalvårdsanstalt i domslandet vid tidpunkten för beslutet om verkställighetens överförande eller är på fri fot i det landet vid denna tidpunkt.

Det kan emellertid förekomma i praktiken att den dömda, efter att antingen frivilligt eller också genom myndighets försorg ha kommit till det

land dit straffverkställigheten har överförs, återvänder till domlandet innan straffet har verkställts till fullo i det andra landet. Det har ansetts tveksamt i vad mån förutsättningar finns att i detta fall tvångsvis överföra den dömda till det land där verkställigheten skall äga rum. Spörsmålet har uppmärksammats bl. a. av justitieombudsmannen Bertil Wennergren (JO), som i ett beslut den 22 september 1975 med anledning av ett aktuellt fall har fäst regeringens uppmärksamhet på hithörande frågor. Dessa skall diskuteras närmare i det följande med sikte på ett förslag till lösning.

2.2 JO:s beslut m. m.

Omständigheterna i det av JO behandlade fallet var i korthet följande. En finsk medborgare, R, dömdes i Sverige till fängelse i sex månader och intogs i svensk kriminalvårdsanstalt. R avvek från anstalten och efterlystes. Uppgift inkom från polismyndighet i Finland om att R vistades där. På grund härav och eftersom R var finsk medborgare gjorde kriminalvårdsstyrelsen framställning om överflyttning av den fortsatta verkställigheten till Finland, och det finska justitieministeriet biföll framställningen. Det vill synas som om R därefter återvände till Sverige innan straffverkställigheten hade fullgjorts utan att man vare sig från svensk eller finsk sida tog initiativ till åtgärder för att befordra straffet till fortsatt verkställighet. Huruvida så var förhållandet blev dock inte utrett i JO:s ärende. JO fann den aktuella frågan vara av sådan principiell betydelse att han, oavsett hur det förhöll sig i R:s fall, såg sig föranlåten att närmare gå in på den.

I sitt beslut konstaterade JO bl. a. att den svenska kriminalvårdsstyrelsens befattning med straffverkställigheten i princip upphör i och med att en framställning om överflyttning till annat land av straffverkställighet har bifallits. Styrelsen torde enligt JO inte längre ha befogenhet att vidta någon åtgärd som rör den. En annan sak är – framhöll JO – att det står styrelsen eller annan myndighet fritt att under hand lämna vederbörande myndighet i landet i fråga uppgift om exempelvis att den dömda befinner sig i Sverige. Någon skyldighet att utan begäran lämna sådan uppgift finns dock inte.

JO konstaterade vidare att en utlämning från Sverige till annat nordiskt land för verkställighet där av en svensk dom inte torde vara möjlig. Som villkor för utlämning anges nämligen i 1 § nordiska utlämningslagen att den, beträffande vilken frågan väcks, skall vara dömd i det andra nordiska landet för där straffbelagd gärning. I det aktuella fallet hade domen meddelats av svensk domstol.

Härefter tog JO upp frågan om återflyttning är möjlig av verkställighet av fängelse som har överflyttats till annat land. Eftersom den svenska myndigheten efter överflyttningen i princip inte längre har befattning med verkställigheten av domen, fann JO att svensk myndighet måste antas sakna möjlighet att själv förordna om en återflyttning. Om den utländska myndighet som har att handlägga saken emellertid finner att verkställighet

med hänsyn till ny föreliggande omständighet inte bör ske i det landet utan i Sverige och gör en framställning härom, skulle det enligt JO inte vara uteslutet att den svenska myndigheten så att säga återbryter överflyttningsbeslutet genom att falla tillbaka på huvudregeln om verkställighet i Sverige av här i riket meddelade domar. JO hänvisade till att sådana beslut hade meddelats i praktiken av kriminalvårdsstyrelsen. JO fann inget hinder möta mot att styrelsen genom anmälan eller på annat sätt fäster myndighetens i vederbörande land uppmärksamhet på sådant förhållande som kan aktualisera saken. Med hänsyn till att styrelsen normalt sett emellertid inte har sig bekant om verkställighet redan skett i det andra landet av domen är möjligheterna till initiativ dock små.

Sammanfattningsvis konstaterade JO att det i de diskuterade situationerna enligt nuvarande bestämmelser i vart fall inte torde gå att enbart genom svensk myndighets försorg åstadkomma att verkställighet av domen kan ske i Sverige. Det torde inte vara möjligt lagstiftningsvägen att åstadkomma en ändring härvidlag utan samtycke av de andra nordiska staterna. Med den av den svenska kriminalvårdsstyrelsen f. n. tillämpade ordningen att inte följa upp verkställigheten i annat land sedan överflyttning dit har skett torde det i realiteten inte heller finnas någon större möjlighet att från svensk sida verka för att domen blir verkställd.

Sedan JO genom expedition av beslutet fäst justitiedepartementets uppmärksamhet på de aktuella frågorna, har kriminalvårdsstyrelsen i en särskild promemoria på anmodan av departementet lämnat vissa kompletterande uppgifter. Styrelsen framhåller att den i JO:s beslut beskrivna situationen inte kan betraktas som unik. I vilken omfattning det förekommer att dömda undandrar sig verkställighet på detta sätt är enligt kriminalvårdsstyrelsen inte möjligt att närmare precisera med nuvarande kontrollmöjligheter.

Sammanfattningsvis framhåller kriminalvårdsstyrelsen i sin promemoria att dess erfarenheter av den praktiska tillämpningen av den nordiska verkställighetslagstiftningen är att ett icke ringa spelrum ges den som söker undrandra sig lagföring genom att ständigt flytta mellan samarbetande länder. Följden av ett sådant flyttande blir inte sällan att verkställigheten sker lång tid efter domen, och i vissa fall leder det till att påföljden preskriberas. En viktig förutsättning för att kriminalvårdsstyrelsen skall kunna ingripa i de nu beskrivna situationerna är enligt styrelsen att aktuella verkställighetsuppgifter översänds till styrelsen från det land till vilket verkställigheten har överflyttats. Som ett tänkbart sätt att förebygga att de dömda undandrar sig lagföring i sådana fall pekar kriminalvårdsstyrelsen på möjligheten att utvidga bestämmelserna i 4 § andra stycket NVK om biträde av polismyndighet för överförande av den dömda till verkställighetslandet till att gälla även i de situationer som nu diskuteras.

2.3 Överväganden och förslag

Vad som har anförts i ärendet av JO och kriminalvårdsstyrelsen visar att åtminstone de svenska bestämmelserna om nordiskt verkställighetssamarbete kan lämna ett utrymme för de dömda att dra sig undan straffverkställighet i vissa situationer. Att dessa inte är helt opraktiska har bekräftats vid de nordiska överläggningarna. Det synes därför motiverat att överväga möjligheterna av särskilda åtgärder med sikte på de komplikationer som nu kan uppkomma i de aktuella fallen.

Det är därvid som framgått situationer av följande typ som förtjänar uppmärksamhet. En person har i en nordisk stat dömts till fängelse. Beslut fattas om överflyttning av verkställigheten till annan nordisk stat. Den dömda har antingen frivilligt begett sig till sistnämnda stat eller också överförs dit genom domslandets myndigheter. Han återvänder emellertid till domslandet innan straffverkställigheten har fullbordats i den stat till vilken den har överflyttats. Detta kan tänkas ske antingen innan verkställigheten över huvud taget har påbörjats där eller också genom att den dömda avviker från anstalt eller underlåter att inställa sig efter permission. För åskådlighetens skull antas i det följande att Sverige är det land där domen har meddelats och att straffverkställigheten alltså har överflyttats till annat nordiskt land.

Gällande regler får anses innebära att den svenska kriminalvårdsstyrelsens befattning med verkställigheten upphör, sedan en framställning om överflyttning av straffverkställigheten till annat nordiskt land har bifallits och styrelsen i förekommande fall har ombesörjt överföring av den dömda till det andra landet. Skulle styrelsen få kännedom om att den dömda återvänt till Sverige efter beslutet om verkställighetens överflyttning, är det därför i varje fall tveksamt, om styrelsen på 4 § NVK kan grunda någon befogenhet att påkalla polisens biträde för den dömdes överlämnande till det andra landet. Styrelsen har inte heller praktiska möjligheter att fatta sådana beslut.

Att utlämning till det andra landet inte kan ske i den nu berörda situationen torde vara klart. Som JO har påpekat kan utlämning från Sverige inte enligt gällande rätt ske på grund av en svensk dom. Om den dömda inte är svensk medborgare, kan det däremot i vissa fall tänkas finnas förutsättningar att tillämpa bestämmelserna i utlänningslagen (1980: 376). Den dömda kan vara utvisad från Sverige genom den dom vars verkställighet har överförs till den andra nordiska staten. Även bestämmelserna i 29 § utlänningslagen om avvisning kan vara tillämpliga, t.ex. om den dömda kan antas sakna medel för sin vistelse här i landet eller det kan befaras att han fortsätter brottslig verksamhet. Beslut om avvisning måste i så fall meddelas inom tre månader efter den dömdes ankomst till Sverige. Att tillämpa bestämmelserna om avvisning för att säkerställa straffverk-

ställighet i annan stat innebär dock otvivelaktigt att utlänningslagstiftningen används för annat ändamål än som egentligen är avsett.

Om man vill införa uttryckliga regler för myndigheternas handlande i här avsedda situationer, skulle en utväg naturligtvis kunna vara att utvidga utlänningsinstitutets tillämpningsområde till att omfatta även fall där domen har meddelats i Sverige men straffverkställigheten har överflyttats till annat nordiskt land. Denna lösning torde emellertid få avvisas som opraktisk. Att utlämning inte skall tillgripas när den dömde i anslutning till själva beslutet om straffverkställighetens överflyttande skall föras över till den främmande staten är uppenbart. Inte heller i övrigt är utlämningsproceduren lämplig när domen har meddelats i det land där frågan om utlämning skall prövas. I den svenska lagen om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge skulle tämligen omfattande ändringar behöva göras (jfr t. ex. 1, 3, 5, 6 och 9 §§).

Kriminalvårdsstyrelsen har framhållit att en förutsättning för att styrelsen skall kunna ingripa i här åsyftade situationer är att styrelsen erhåller aktuella verkställighetsuppgifter från det land dit straffverkställigheten har överflyttats. Detta skulle naturligtvis i och för sig kunna vara av värde. Samtidigt står det klart att det skulle innebära en rätt betydande omgång för kriminalvårdsmyndigheterna i de olika nordiska länderna att i samtliga fall, där den nordiska verkställighetslagstiftningen har tillämpats, sörja för att myndighet i det andra landet fortlöpande får verkställighetsuppgifter. Om, som kriminalvårdsstyrelsens förslag synes förutsätta, styrelsen därigenom skulle åläggas ett ansvar för verkställigheten vid sidan av det som vilar på kriminalvårdsmyndigheten i det land till vilket verkställigheten har överflyttats, skulle också ansvarsförhållandet bli något oklart.

Härtill kommer att det är tveksamt om ett sådant informationsutbyte mellan kriminalvårdsmyndigheterna i de nordiska länderna skulle fylla någon egentlig funktion i de nu diskuterade situationerna. Den svenska kriminalvårdsstyrelsen skulle visserligen få uppgifter om fall där en intagen, som fått sin verkställighet överflyttad till annat nordiskt land, har avvikit från anstalt eller underlåtit att inställa sig efter permission. Skulle styrelsen därvid på ett eller annat sätt ha kännedom om att den dömde vistas på bestämd ort inom Sverige, kan styrelsen begära polisbiträde för hans överförande till verkställighetslandet, om lagliga förutsättningar härför skapas. Men denna situation är förhållandevis opraktisk, eftersom man vanligtvis inte känner till vart den som t. ex. avvikit från anstalt har begett sig. I det stora flertalet fall skulle kriminalvårdsstyrelsen inte kunna vidta någon annan åtgärd än att begära efterlysning av den dömde inom Sverige, förutsatt naturligtvis att det över huvud taget finns anledning räkna med möjligheten av att han har begett sig hit.

Det ligger emellertid närmare till hands att en sådan efterlysning i vanlig ordning begärs av myndigheterna i det land till vilket verkställigheten har överflyttats. Dessa myndigheter måste under alla förhållanden låta efterly-

sa den dömde inom det egna landet. Gällande överenskommelse angående samarbete mellan de nordiska polismyndigheterna innebär att den som i ett nordiskt land har avvikit från anstalt inom kriminalvården, underlåtit att inställa sig efter permission eller i annat fall skall inställas för att avtjäna straff kan efterlysas i annat nordiskt land utan att Interpol behöver kopplas in (jfr för svensk del FAP 061-1 och 444-2). Sådan efterlysning begärs vanligen också när straffverkställigheten skall ske i domslandet om det finns anledning räkna med att den dömde uppehåller sig i nordiskt grannland. Anträffas den dömde i sistnämnda land, kan han på grund av efterlysningen gripas och anhållas i avbidan på en framställning om utlämning (17 § nordiska utlämningslagen). Om den dömde inte vill stanna kvar hos polisen i avbidan på en utlämningsframställning utan önskar att bli omedelbart återförd till den anstalt från vilken han har rymt, anses i praxis inget hinder möta mot att polisen mera formlöst sörjer för att han förpassas till den andra nordiska staten.

I den situation som nu diskuteras – dvs. när den dömde anträffas i Sverige efter att ha avvikit från straff som i nordiskt grannland skall verkställas på grund av svensk dom – ger emellertid inte efterlysningen svensk polis eller åklagare befogenhet att beröva den dömde friheten med sikte på hans återförande till den främmande staten. En utlämningsframställning kan ju enligt vad som förut har sagts inte komma till stånd, och den nordiska utlämningslagstiftningens bestämmelser om provisoriskt anhållande är då inte tillämpliga. Någon annan rättsgrund för ett frihetsberövande torde inte finnas med den tolkning av 4 § NVK som enligt vad som angetts i det föregående är den gängse. Det finns anledning anta att det i själva verket är denna "lucka" som ger upphov till de praktiska problem som förut har redovisats. Det enklaste sättet att komma till rätta med fall av denna typ är uppenbarligen att ge svensk polismyndighet befogenhet att föra den dömde till den stat där verkställigheten av den svenska domen enligt meddelat beslut skall äga rum, om myndighet i den staten begär det eller den dömde har efterlysts därifrån. Polismyndighetens handlande kommer därmed att motsvara vad som skulle ha skett, om den dömde rymt från ett svenskt fängelse. Några bärande invändningar mot en sådan ordning – som lär ha tillämpats i praktiken i något eller några fall utan uttryckligt lagstöd – torde inte kunna åberopas. Det kan inte heller anses föreligga skäl att polismyndigheten i dessa situationer skall avvakta annan svensk myndighets beslut innan den dömde får föras till den stat där han skall avtjäna sitt straff. Straffet grundas på en svensk dom, och verkställigheten sker i den andra nordiska staten efter svensk begäran på grundval av ett beslut mot vilket den dömde har kunnat föra talan i kammarrätt och regeringsrätten. I allmänhet har f. ö. beslutet om verkställighetens överflyttande fattats på den dömdes egen begäran.

En reglering efter de linjer som här har angetts kan för svensk del genomföras genom ändringar i 8 och 9 §§ NVL. I 8 § andra stycket NVL

bör då i huvudsaklig överensstämmelse med 4 § andra stycket NVK föreskrivas att om den dömda finns här i landet när framställning om verkställighet av svensk fängelsedom i annan nordisk stat bifalls, kriminalvårdsstyrelsen skall ombesörja att han förs till den staten. Vidare bör anges att styrelsen därvid får anlita biträde av polis. I ett nytt tredje stycke av 9 § bör föreskrivas att om svensk fängelsedom skall verkställas i annan nordisk stat och den dömda, i annat fall än som avses i 8 § andra stycket, anträffas här i riket före frigivningen, polismyndighet får föra honom till den andra staten för staffverkställighet på begäran av myndighet i den staten eller med anledning av där utfärdad efterlysning. Uttrycket "före frigivningen" har avsiktligt valts i stället för "innan straffet till fullo verkställts" e. d. med hänsyn till att bestämmelsen inte lämpligen bör omfatta fall då den dömda efter villkorlig frigivning har gjort sig skyldig till nytt brott och den villkorliga frigivningen förverkas i samband med den nya lagföringen.

Med den nu förordade regleringen är det inte nödvändigt att kriminalvårdsmyndigheterna i de olika nordiska länderna fortlöpande tillställer varandra verkställighetsuppgifter rörande fall där den nordiska verkställighetslagstiftningen har tillämpats. Med hänsyn härtill och till den administrativa omgång som detta enligt vad som förut har framhållits skulle förutsätta, förordas i detta hänseende ingen ändring i nuvarande rutiner.

Det kan emellertid i sammanhanget finnas skäl att uppmärksamma ett annat, inte helt opraktiskt fall, nämligen den situation som uppstår om någon, efter att ha dömts till fängelse i en nordisk stat och fått verkställigheten överförd till annan nordisk stat, tar sin tillflykt till en tredje sådan stat. Frågan är närmast om det skall ankomma på domslandet eller verkställighetslandet att begära utlämning, något som i sin tur får konsekvenser när det gäller förutsättningarna för myndigheterna i den tredje staten att föranstalta om provisoriskt anhållande.

Utlämningsproceduren tar otvivelaktigt sikte på fall där straffverkställigheten skall ske i den stat som begär utlämning, och det är inte minst av praktiska skäl lämpligast att utlämningsframställningen görs av verkställighetslandet. I den nyss angivna situationen torde detta emellertid inte vara möjligt, eftersom den nordiska utlämningslagstiftningen, för fall då utlämning skall ske på grund av dom, förutsätter att domen har meddelats i den anmodande staten. De fall som här avses har säkerligen avsevärt mindre praktisk betydelse än fall av den typ som förut har diskuterats. Det kan emellertid vara motiverat att i sammanhanget ta upp även denna fråga, så mycket mera som ett klarläggande av rättsläget kan ske genom en ganska enkel justering av 1 § nordiska utlämningslagen. Justeringen bör ha till innebörd att det i här avsedda situationer skall anses som om domen är meddelad i verkställighetslandet, när fråga om utlämning skall prövas i tredje stat.

De lagändringar för svensk del som nu har förordats och som återges i bilagan har vid nordiska överläggningar tillstyrkts av företrädare för de danska, finska och norska justitiedepartementen.

I JO:s beslut tas också upp frågan om det bör finnas möjlighet att genom beslut enbart av myndighet i domslandet återflytta verkställigheten dit av ett fängelsestraff som tidigare har överflyttats till annan nordisk stat. Den nordiska verkställighetslagstiftningen innehåller inga bestämmelser här- om. Sådana beslut har i praktiken – med visst stöd i de svenska förarbe- tena (prop. 1962: 203 s. 34) – meddelats av kriminalvårdsstyrelsen, dock endast på framställning av myndighet i den andra staten. Det synes också klart att det, sedan en framställning om överflyttning har bifallits, förelig- ger en form av folkrättsligt bindande överenskommelse mellan de berörda staterna som inte rimligen bör kunna hävas ensidigt genom beslut av enbart den ena statens myndigheter.

Det kan naturligtvis diskuteras om man bör införa uttryckliga regler i lagstiftningen om återflyttning och utvidga möjligheten till sådana beslut, som åtminstone enligt svensk praxis torde meddelas endast när verkstäl- ligheten inte har påbörjats i någon av staterna. Å andra siden talar starka skäl för en viss restriktivitet när det gäller att bryta upp ett redan meddelat beslut om verkställighetens överförande till annan stat. Någon revidering av den nordiska verkställighetslagstiftningen i detta hänseende förordas därför inte. Om t. ex. kriminalvårdsstyrelsen i det av JO behandlade fallet hade beslutat att återflytta verkställigheten av R:s straff till Sverige, skulle styrelsen kanske inom kort haft att ta ställning till en begäran av R att på nytt få verkställigheten överförd till hans hemland. Därmed skulle styrel- sen ha meddelat fyra olika verkställighetsbeslut i det aktuella fallet.

Slutligen bör påpekas att den nordiska verkställighetslagstiftningen kan tänkas skapa vissa komplikationer när det gäller att från utomnordisk stat begära utlämning av en person som skall avtjäna straff i annan nordisk stat än domslandet. Denna fråga kan givetvis inte lösas utan ändring av gällan- de utlämningsavtal. Något praktiskt fall där sådana komplikationer har uppstått är dock inte känt, och någon åtgärd i detta hänseende förordas därför inte.

3 Förvarstagande i utlämningsförfarandet m. m.

3.1 Gällande ordning

3.1.1 Allmänna utlämningslagen

Den som i en främmande stat är misstänkt, tilltalad eller dömd för en där straffbelagd gärning och som uppehåller sig här i riket kan efter beslut av regeringen utlämnas till den staten enligt bestämmelserna i förevarande lag (1 §). En svensk medborgare får inte utlämnas (2 §).

För att utlämning skall kunna ske gäller bl. a. att den gärning som avses måste motsvara ett brott för vilket enligt svensk lag är stadgat fängelse i mer än ett år. Om vederbörande i den främmande staten är dömd för brottet, får utlämning inte ske, om inte den ådömda påföljden utgör minst

fyra månaders frihetsstraff eller annat omhändertagande i anstalt under motsvarande tid (4 §).

En framställning om utlämning skall göras på diplomatisk väg (14 §) och inges till utrikesdepartementet. Om det är uppenbart att framställningen inte bör bifallas, skall den omedelbart avslås av regeringen (15 §). I annat fall skall yttrande avges av riksåklagaren (RÅ) och – om den som avses med framställningen inte har samtyckt till att han utlämnas – ärendet prövas av högsta domstolen (HD), innan regeringen kan meddela beslut i anledning av framställningen. RÅ skall för sitt yttrande verkställa erforderlig utredning enligt vad gäller i fråga om förundersökning i brottmål (15 §). Den som har begärts utlämnad kan få biträde av en offentlig försvarare.

Beträffande användande av tvångsmedel gäller till en början med vissa modifikationer vad som i allmänhet är föreskrivet för brottmål. Den som har begärts utlämnad kan således under utredningen anhållas och förklaras häktad av tingsrätten på den ort, där han befinner sig. Ett häktningsbeslut gäller tills vidare till dess ärendet har avgjorts eller, i förekommande fall, till dess HD funnit hinder mot utlämning föreligga. Talan mot tingsrätts häktningsbeslut förs genom besvär direkt till HD utan inskränkning till viss tid (16 §). Sedan utredningen har avslutats, överlämnar RÅ ärendet och sitt yttrande till regeringen eller, i de fall som nyss berördes, till HD (17 §). HD skall därvid pröva huruvida utlämning lagligen kan beviljas (18 §). Förhandling skall hållas i HD, om det anses erforderligt, och får inte vägras med mindre tidigare förhandling måste anses tillräcklig eller saken är uppenbar. Även om ärendet är anhängiggjort i HD skall fråga om tvångsmedel prövas av underrätt, om inte HD förordnat annat (18 §). HD skall, när ärendet avgörs där, även bestämma ersättning till den offentliga försvararen. Sådan ersättning skall i allmänhet stanna på statsverket (18 §).

Såvitt angår häktning innebär hänvisningen till vad som är föreskrivet för brottmål bl. a. att häktning inte får ske, om inte de i rättegångsbalken (RB) angivna förutsättningarna för denna åtgärd är uppfyllda. Om annat inte följer av ett tillämpligt utlämningsavtal (jfr 9 § tredje stycket allmänna utlämningslagen), måste det i utlämningsärendet föreligga inte bara ett häktningsbeslut, som är meddelat av en behörig myndighet i den främmande staten, utan även en för svenska förhållanden godtagbar utredning, som visar att vederbörande är på sannolika skäl misstänkt för det brott som det är fråga om. Även de andra i 24 kap. 1 § RB angivna förutsättningarna för häktning måste vara uppfyllda. Den gärning som utlämningsframställningen avser skall således vara av sådan svårighetsgrad att den, bedömd enligt svensk lag, kan ge anledning till häktning (jfr prop. 1957: 156 s. 82 f). Dessutom skall åtminstone något av de särskilda häktningsskälerna flykt- eller kollusionsfara eller risk för fortsatt brottslig verksamhet föreligga.

I den allmänna utlämningslagen finns vidare bestämmelser om s. k. provisoriskt anhållande. Enligt vad som där föreskrivs kan den som i

främmande stat är misstänkt, tilltalad eller dömd för ett brott som kan föranleda utlämning omedelbart anhållas eller åläggas reseförbud eller anmälningsskyldighet av åklagare enligt vad som i allmänhet gäller i brottmål. Ett beslut om användande av sådant tvångsmedel skall utan uppskov anmälas hos rätten, som skyndsamt prövar åtgärden. Om tvångsmedel används, skall den främmande statens begäran eller efterlysning inom viss tid följas av en formell begäran om utlämning, varefter ärendet handläggs i ordinär ordning (23 §).

Det slutliga beslutet i utlämningsärendet meddelas av regeringen. Om utlämning därvid beviljas, skall regeringen utsätta en tid inom vilken den främmande staten skall hämta den som utlämnas. Tiden får inte utan synnerliga skäl överstiga en månad från det att den främmande staten har fått del av beslutet. Regeringen kan även förordna att den, som enligt beslutet skall utlämnas, i avbidan på verkställigheten skall tas i förvar eller ställas under uppsikt (20 §). Lagen innehåller inga bestämmelser om överklagande eller domstolsprövning av sådana regeringsbeslut.

3.1.2 Nordiska utlämningslagen

Av 27 § allmänna utlämningslagen följer att bestämmelserna i den lagen inte gäller i förhållande till Danmark, Finland, Island och Norge. Här gäller i stället den nordiska utlämningslagen som med hänsyn till rättslikheten inom Norden öppnar en betydligt mera vidsträckt möjlighet till utlämning än den allmänna lagen.

Enligt den nordiska utlämningslagen kan även en svensk medborgare drabbas av utlämning. Därmed krävs att han sedan minst två år stadigvarande har vistats i det land till vilket utlämning begärs eller att den gärning som avses motsvarar ett brott för vilket enligt svensk rätt är stadgat fängelse i mer än fyra år (2 §). En svensk medborgare får dock inte utlämnas för ett politiskt brott (4 §).

Den formella handläggningen av ett nordiskt utlämningsärende är i många avseenden betydligt enklare än vad som är fallet enligt den allmänna utlämningslagen. En utlämningsframställning behöver således inte göras på diplomatisk väg. Den kan i stället göras av polis- eller åklagarmyndighet i det land som önskar utlämningen. Det sker antingen hos riksåklagaren eller, om den som begärs utlämnad har känd uppehållsort här i landet, direkt hos läns- eller distriktsåklagare på den orten (9 §).

Om inte den som begärs utlämnad samtycker till utlämning eller erkänner den gärning, för vilken utlämningen begärs, skall framställningen grundas på en fällande dom eller på ett av domstol meddelat beslut, varav framgår att den har funnit att det föreligger sannolika skäl för att vederbörande har begått det uppgivna brottet (9 §).

Om den som avses med framställningen samtycker till utlämning, kan den åklagare som har hand om utredningen själv besluta om utlämning. Detta gäller dock inte bl. a. om brottet är av politisk beskaffenhet, om den

som begärs utlämnad här i landet är misstänkt eller dömd för brott och straffverkställighet pågår eller om flera länder samtidigt begär utlämning (15 §). Är någon av dessa omständigheter för handen eller finner åklagaren att det föreligger något annat hinder mot utlämning eller att utlämning eljest bör vägras, skall handlingarna i ärendet skyndsamt översändas till justitiedepartementet. Det ankommer i sådant fall på regeringen att avgöra ärendet (15 §).

Innan regeringen meddelar beslut i ärendet skall, om det finns särskilda skäl, yttrande inhämtas från HD huruvida utlämning lagligen kan beviljas (15 a §).

Den nordiska utlämningslagens bestämmelser om tvångsmedel överensstämmer i stora drag med vad som gäller i enlighet med den allmänna lagen. Föreliggande skillnader är till stor del betingade av den förenklade handläggning som kan tillämpas i många nordiska utlämningsärenden.

Bestämmelserna om användande av tvångsmedel under handläggningen av ett utlämningsärende är även här knutna till vad som är föreskrivet i fråga om tvångsmedel i brottmål. Enligt 12 § får således åklagaren – till främjande av utredningen och för att säkerställa utlämning – om den gärning för vilken utlämning begärs eller gärning av motsvarande beskaffenhet är i svensk lag belagd med straff, använda och hos rätten påkalla användande av straffprocessuella tvångsmedel. Svenska myndigheter behöver emellertid inte ta ställning till om det föreligger sannolika skäl för misstanke beträffande det uppgivna brottet. Enligt en uttrycklig föreskrift i 12 § första stycket andra meningen får nämligen tvångsmedel användas utan att det i denna del finns någon särskild utredning utöver vad som framgår av utlämningsframställningen.

Ett av en tingsrätt meddelat beslut om användande av tvångsmedel gäller även enligt den nordiska utlämningslagen tills vidare intill dess att ärendet har avgjorts. Skall ärendet enligt 15 a § prövas av HD, upphör häktningsbeslutet att gälla, om domstolen finner att det föreligger hinder mot utlämning. På begäran av den som har förklarats häktad skall ny häktningsförhandling äga rum inom tre veckor från det att beslut senast meddelades. Detta överensstämmer således med vad som gäller enligt den allmänna utlämningslagen. Dock föreligger den i det här sammanhanget obetydliga skillnaden att HD i ett nordiskt utlämningsärende inte synes kunna förordna att en häktningsfråga skall tas upp där direkt utan föregående prövning i tingsrätt.

Frihetsberövande under tiden mellan beslut och verkställighet sker även enligt den nordiska utlämningslagen i form av tagande i förvar. Enligt 16 § andra meningen får det således vid beviljande av utlämning förordnas att den, som enligt beslutet skall utlämnas, i avbidan på verkställigheten skall tas i förvar eller ställas under uppsikt. Den förenklade handläggning som kan tillämpas i många nordiska utlämningsärenden innebär, som tidigare har framhållits, att en åklagare själv kan besluta att bifalla en utlämnings-

framställning. I andra fall prövas ärendet slutligt av regeringen. Av denna ordning följer även att beslut om tagande i förvar meddelas av åklagare i de fall, då han själv beslutar i utlämningsärendet, och i andra fall av regeringen. Inte heller den nordiska utlämningslagen innehåller några bestämmelser om vare sig fullföljd av talan mot beslut om tagande i förvar eller rätt till domstolsprövning av sådana beslut.

Den nordiska utlämningslagens bestämmelser om provisoriskt frihetsberövande av den, som kan komma att utlämnas, överensstämmer också i stort med vad som gäller enligt den allmänna utlämningslagen. Frihetsberövande sker alltså även här i form av ett av en åklagare meddelat anhållningsbeslut. Enligt den nordiska utlämningslagen skall dock detta anhållningsbeslut underställas rättens prövning endast om den anhållne begär en sådan prövning. Vidare bör påpekas att en utlämningsframställning skall ha mottagits inom två veckor från det att underrättelse om anhållningsbeslutet sändes till polis- eller åklagarmyndigheten i det andra landet. Inkommer inte en sådan framställning inom denna tid, skall den anhållne friges.

3.2 Brister i regleringen

3.2.1 Förvarstagande i utlämningsärenden

Som har framgått av vad som nyss har redovisats innehåller utlämningslagarna inga bestämmelser om domstolsprövning av ett beslut varigenom regeringen (eller åklagare) i samband med beviljande av utlämning förordnar att den som avses med beslutet skall tas i förvar. Regleringen är i denna del inte anpassad till regeringsformen (RF), där det finns särskilda bestämmelser om rättsskydd vid administrativa eller förvaltningsrättsliga frihetsberövanden. I detta hänseende är framför allt 2 kap. 9 och 20 §§ RF av intresse.

Bestämmelsen i 2 kap. 9 § första stycket RF tar sikte på det fallet att en annan myndighet än en domstol har berövat en medborgare friheten med anledning av brott eller misstanke om brott. Vederbörande har då – med visst undantag som här saknar aktualitet – en grundlagsskyddad rätt att utan oskäligt dröjsmål kunna få till stånd en rättslig prövning av frihetsberövandet vid en domstol. Andra stycket behandlar det fallet att en svensk medborgare av annan anledning har blivit omhändertagen tvångsvis. Även i detta fall föreligger det en rätt för den omhändertagne att utan oskäligt dröjsmål få saken prövad av en domstol (eller en domstolsliknande nämnd).

Enligt 2 kap. 20 § RF har utlämningar som befinner sig i Sverige i väsentliga hänseenden samma fri- och rättigheter som svenska medborgare. En utlämning här i riket är sålunda likställd med svenska medborgare i fråga om rätt till domstolsprövning av frihetsberövande med anledning av brott eller misstanke om brott (punkt 3). Om annat inte följer av särskilda föreskrifter i lag, gäller detsamma i fråga om frihetsberövande av annan anledning än brott eller misstanke om brott (punkt 5).

Att dessa grundlagsbestämmelser i och för sig blir tillämpliga även på förvarstaganden enligt utlämningslagstiftningen torde stå klart. Visserligen anses frihetsberövanden, som är så kortvariga att en domstolsprövning i praktiken inte hinner komma till stånd innan de måste upphöra, falla utanför tillämpningsområdet för grundlagsbestämmelserna. Dessa anses således inte syfta till att garantera en domstolsprövning som inte kan få annat syfte än att i efterhand avgöra om ett visst frihetsberövande bort ske (SOU 1975: 75 s. 441, jfr även prop. 1973: 115 s. 34). Ett beslut av regeringen om tagande i förvar i ett utlämningsärende kan emellertid komma att gälla under relativt lång tid. Varaktigheten begränsas såvitt gäller allmänna utlämningslagen endast av bestämmelsen i 20 § andra stycket, som anger att regeringen, när utlämning beviljas, skall utsätta tid inom vilken den främmande staten skall hämta den som utlämnas samt att denna tid inte utan synnerliga skäl får överstiga en månad från det att den främmande staten fick del av beslutet. I nordiska utlämningslagen anges i detta hänseende bara att beslut om utlämning skall verkställas så snart det kan ske.

Bestämmelserna i 2 kap. 9 § RF är naturligtvis i första hand avsedda att styra lagstiftningsarbetet på det sättet att lagstiftaren skall se till att det i aktuella författningar alltid finns bestämmelser om sådana domstolar eller domstolsliknande nämnder, vilka är behöriga att på begäran av en enskild pröva frågor om frihetsberövande. I samband med 1979 års grundlagsändringar har emellertid i 2 kap. 9 § tredje stycket RF uttryckligen slagits fast att var och en har rätt att vända sig till allmän domstol – dvs. i första hand en tingsrätt – för att få en fråga om frihetsberövande prövad, om den författning som reglerar själva frihetsberövandet inte innehåller en hänvisning till en myndighet som är behörig enligt 9 § första och andra styckena (jfr prop. 1978/79: 195 s. 59). Det föreligger sålunda redan nu en rätt för den berörde att få en fråga om förvarstagande enligt utlämningslagstiftningen prövad domstolsvägen.

Angeläget är naturligtvis dock att den aktuella frågan uttryckligen regleras i utlämningslagarna. Det kan möjligen diskuteras om förvarstagande enligt denna lagstiftning utgör ett frihetsberövande "med anledning av brott eller misstanke om brott" i grundlagens mening. Om man anser att så inte är förhållandet, skulle möjlighet finnas att i allmänna utlämningslagen – som endast avser utlämning av utlänningar – uttryckligen avskära möjligheten till domstolsprövning. En sådan tolkning får emellertid anses tveksam, och härtil kommer att en lösning av nu skisserat slag inte skulle stå i god överensstämmelse med Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (art. 5) liksom FN-konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (art. 9).¹

¹ Jfr Utlänningslagkommitténs slutbetänkande DsA 1981: 8, där motsvarande frågor behandlas såvitt gäller förvarstaganden enligt utlämningslagstiftningen (särsk. s. 84–87 och 104–110) samt prop. 1981/82: 146 s. 40–46.

Det är emellertid inte bara från konstitutionell utan också från praktisk synpunkt som den nuvarande regleringen företer vissa brister. Dessa yttrar sig i synnerhet i fall då den som skall utlämnas inte har varit häktad i utlämningsärendet, vilket särskilt vid utlämning till nordisk stat är förhållandevis vanligt. Regeringen anser sig då enligt praxis inte annat än när helt speciella förhållanden föreligger kunna förordna om förvarstaggande i samband med att utlämning beviljas.

I dessa situationer kan svårigheter uppkomma för polisen som, fastän uttrycklig bestämmelse härom saknas i utlämningslagarna, anses ha att biträda vid verkställandet av utlämningen. Enligt internationell sedvänja (jfr 20 § andra stycket allmänna utlämningslagen) anses det när annat ej har överenskommit ankomma på den stat som har begärt utlämning att hämta den som skall lämnas ut, medan den anmodade staten har att hålla denne till handa. Detta förutsätter en viss planläggning i samförstånd mellan de båda staternas polismyndigheter. Färdbiljetter skall anskaffas, avgångs- och ankomsttider fastställas och uppgifter härom utväxlas mellan myndigheterna. När företrädare för vederbörande polismyndighet i den främmande staten infinner sig på avtalad tid och plats, visar det sig emellertid inte sällan att den som skall utlämnas inte finns tillgänglig. Denne, som ju känner till utlämningsbeslutet och ibland t. o. m. har varskotts om den avsedda tidpunkten för verkställigheten, håller sig nämligen ofta undan vid denna tidpunkt. De utländska polismännen måste då återvända med oförrettat ärende, och proceduren får återupprepas utan garantier för att den då leder till bättre resultat.

Med hänvisning till denna i praktiken inte ovanliga situation har från polishåll i olika sammanhang hävdats att polisen, på samma sätt som i ärenden enligt utlämningslagstiftningen, borde ha möjlighet att beröva den berörde friheten i den utsträckning det behövs för åtgärdens genomförande, vanligen högst några timmar eller någon dag.

Vid de nordiska överläggningarna har framkommit att lagstiftningen i Danmark, Finland och Norge inte erbjuder problem i de hänsenden som nu har redovisats för den svenska rättens del. Bl. a. kan nämnas att det i förarbetena till den norska utlämningslagstiftningen uttryckligen har förutsetts att den som skall utlämnas vid behov kan berövas friheten av polisen i den utsträckning som behövs för att åtgärden skall kunna genomföras.

3.2.2 Tvångsmedel när tillfälligt utlämningshinder föreligger

En annan fråga som bör tas upp i det här sammanhanget är i vad mån tvångsmedel skall kunna användas även när det föreligger ett sådant tillfälligt hinder mot utlämning som hänför sig till pågående lagföring för annat brott här i landet (se 11 § allmänna utlämningslagen och 6 § nordiska lagen).

Frågan har aktualiserats bl. a. genom ett avgörande av HD i rättsfallet

NJA 1980 s. 28. Det var där fråga om en finländsk medborgare, som hade begärts utlämnad till Finland och som hade förklarats häktad i utlämningsärendet. En kort tid före häktningsbeslutet hade ett här i landet väckt åtal mot vederbörande blivit ogillat. Vid tiden för HD:s prövning av utlämningsfrågan hade den frikännande domen ännu inte vunnit laga kraft. HD fann med hänsyn härtill hinder "för närvarande" möta mot utlämning och förklarade – efter särskild föredragning i den delen – att häktningsbeslutet inte längre skulle gälla. HD uttalade vidare att det inte förelåg något annat hinder mot utlämning än det som nu har angetts.

I rättsfallet var det alltså fråga om ett formellt utlämningshinder som visserligen förelåg under ärendets handläggning men som skulle komma att vara undanröjt vid utlämningsfrågans slutgiltiga avgörande. I referatrubriken framhålls särskilt att det gällde ett nordiskt utlämningsärende och att frågan om fortbestånd av häktningsbeslut enligt den allmänna utlämningslagen i motsvarande situation var reglerad på annat sätt.

Utgången i rättsfallet skall ses mot bakgrund av regleringen i dessa frågor i den nordiska utlämningslagen. Enligt 15 a § första stycket skall, om det finns särskilda skäl, yttrande inhämtas från HD huruvida utlämning lagligen kan beviljas enligt denna lag, och beslut av rätten om användande av tvångsmedel upphör enligt 12 § andra stycket första meningen att gälla, om HD i sådant fall funnit hinder mot utlämning möta.

En i referatrubriken upptagen hänvisning till vad som i motsvarande fall gällde i fråga om fortbestånd av häktningsbeslut enligt allmänna utlämningslagen antyder att HD:s ledamöter ansett att utgången skulle ha blivit en annan, om det hade varit fråga om ett allmänt utlämningsärende. I den delen kan framhållas att ett av rätten meddelat tvångsmedelsbeslut enligt 16 § andra stycket allmänna utlämningslagen i dess dåvarande lydelse skulle gälla tills vidare intill dess HD prövat ärendet och, om utlämning enligt dess beslut lagligen kunde beviljas, till dess regeringen avgjort ärendet. Eftersom HD:s prövning huruvida utlämning lagligen kunde beviljas enligt 18 § första stycket endast kunde avse sådana definitiva utlämningshinder som är upptagna i 1–10 §§ och inte tillfälliga hinder enligt 11 §, innebar den angivna bestämmelsen i 16 § andra stycket en betydande inskränkning i HD:s befogenhet att pröva tvångsmedelsfrågan. Förelåg det ett tillfälligt hinder mot utlämning men kunde, bortsett från detta, utlämningen lagligen bifallas, skulle det inte ankomma på HD utan på regeringen att pröva om tvångsmedel även fortsättningsvis skulle användas.

Genom lagstiftning år 1981 har numera de aktuella bestämmelserna i allmänna utlämningslagen närmast av redaktionella skäl ändrats i vissa avseenden. Sålunda föreskrivs nu i 16 § andra stycket den allmänna lagen, liksom i 12 § andra stycket nordiska lagen, att ett tvångsmedelsbeslut skall upphöra att gälla, om HD funnit hinder möta mot utlämning.

En ordning som innebär att tvångsmedel inte kan användas i utlämningsärenden endast av det skälet att det föreligger ett temporärt utlämnings-

hinder av nu aktuellt slag framstår som otillfredsställande ur flera synpunkter. Blir den eftersökte försatt på fri fot, måste man ju räkna med risken att han avviker och eventuellt även lämnar landet. Svårigheter kan då uppkomma för svenska myndigheter att fullgöra Sveriges konventionsenliga åtaganden att säkerställa att utlämning kan ske när förutsättningarna härför är uppfyllda. Lämpligen bör även det nu diskuterade problemet få sin lösning i detta sammanhang.

3.3 Överväganden och förslag

Om man i det hänseende som har nämnts under 3.2.1 vill anpassa utlämningslagstiftningen till regeringsformens bestämmelser om domstolsprövning av frihetsberövanden, skulle en möjlighet vara att i den aktuella lagstiftningen införa uttryckliga föreskrifter om sådan prövning av beslut om förvarstaganden. Beslut av regeringen i en sådan fråga skulle i så fall få prövas av högsta domstolen eller regeringsrätten. Tanken på att införa en särskild möjlighet till domstolsprövning av regeringsbeslut av nu aktuellt slag har emellertid avvisats i ett nyligen framlagt förslag (prop. 1981/82: 146) om ändring i utlämningslagen, som bl. a. avser frågan om förvarstagande enligt utlämningslagstiftningen. I den propositionen uttalas också att beslut i frågor av förevarande art inte bör ankomma på ett departement som sådant eller – med undantag för fall som uppkommer under ett ärendes beredning – på det ansvariga statsrådet.

Med hänsyn till vad som har anförts nu och till utlämningsförfarandets övervägande judiciella natur skulle det emellertid otvivelaktigt vara en fördel, om regeringen kunde befrias från uppgiften att i dessa ärenden handlägga frågor om frihetsberövande. Detta resultat synes kunna uppnås genom en utsträckning av giltighetstiden för sådana beslut om tvångsmedel som en domstol har meddelat under själva förfarandet.

Som förut har framgått är ett häktningsbeslut som har meddelats under handläggningen av ett utlämningsärende enligt nuvarande ordning på det sättet tidsbegränsat att det upphör att gälla senast i och med att beslut meddelas i själva utlämningsfrågan. Giltighetstiden för ett sådant häktningsbeslut bör emellertid utan olägenhet kunna utsträckas till att avse även tiden fram till dess att utlämningen verkställs. I så fall bortfaller i praktiken behovet av institutet förvarstagande i utlämningsärendena. En lösning enligt denna modell bör få en generell tillämpning och således även omfatta andra slag av tvångsmedel efter beslut om utlämning. Den nuvarande möjligheten för regeringen och åklagare att förordna att den som skall utlämnas skall ställas under uppsikt behövs då inte heller. Ett under utredningen meddelat beslut om reseförbud eller anmälningsskyldighet bör i stället få fortsätta att gälla även efter det att utlämningsframställningen har bifallits.

Av 16 § tredje stycket allmänna utlämningslagen och 12 § tredje stycket

nordiska utlämningslagen följer att den som är häktad i ett utlämningsärende har rätt att påfordra att ny förhandling skall äga rum inom tre veckor från det att beslut i häktningsfrågan senast meddelades. Denna regel kommer med den nu förordade lösningen att gälla även beträffande den som är häktad efter ett bifall till en utlämningsframställning. Vid en omhäktningsförhandling som äger rum efter det att beslut föreligger i själva utlämningsärendet får domstolen liksom i andra fall möjlighet att förordna att vederbörande skall bli kvar i häktet, att han i stället skall åläggas reseförbud eller att tvångsmedel inte längre skall användas.

Åtminstone i ärenden som handläggs enligt den allmänna utlämningslagen torde regeringen f. n. ha befogenhet att förordna om förvarstagande inte bara i samband med själva utlämningsbeslutet utan också senare genom särskilt beslut. På motsvarande sätt bör i fortsättningen fråga om anhållande, häktning eller annat tvångsmedel kunna tas upp efter utlämningsbeslutet. Detta kan få betydelse om den som skall lämnas ut har varit på fri fot under proceduren och flyktfara uppstår efter utlämningsbeslutet. Det är tänkbart att en sådan möjlighet att i ett senare skede av utlämningsärendets handläggning vidta snabba och effektiva åtgärder för att säkerställa verkställigheten av beslutet i en del fall kan komma att minska behovet av långa häktningstider under ärendets handläggning.

I enlighet med det anförda förordas att det i 16 § allmänna utlämningslagen och 12 § nordiska utlämningslagen anges att beslut av rätten om tvångsmedel under förutsättning att utlämningsframställningen bifalls gäller tills utlämningen verkställs samt att tvångsmedelsbeslut kan meddelas även efter utlämningsbeslutet. Vad som i 20 § i den allmänna och 16 § i den nordiska lagen föreskrivs om förvarstagande och ställande under uppsikt bör då utgå.

Det anförda innebär att åklagarväsendets befattning med utlämningsärendet inte nödvändigtvis upphör sedan ärendet överlämnats till regeringen för prövning. Detta torde också vara gällande lags innebörd. Avfattningen av 15 § andra stycket nordiska utlämningslagen har emellertid i praxis föranlett tvekan i aktuellt hänseende. För att denna skall undanröjas bör en mindre justering göras i lagrummet i samband med att detta – på skäl som senare skall redovisas – ändras även i andra hänseenden.

Med den föreslagna lösningen kan det tänkas förekomma att en försvarare efter HD:s prövning utför arbete inte bara med avseende på själva utlämningsfrågan, som prövas av regeringen, utan även beträffande tvångsmedelsfrågor, som enligt förslaget prövas i annan ordning. Det kan t. ex. bli aktuellt att hålla en ny häktningsförhandling i tingsrätt under tiden mellan ett utlämningsbeslut och dess verkställande. Ersättning för sådant arbete bör i sedvanlig ordning bestämmas av den tingsrätt, där häktningsförhandlingen äger rum. Detta kan sägas följa av de generella bestämmelserna i 16 § allmänna och 12 § nordiska utlämningslagen som anger att vad som i allmänhet är föreskrivet för brottmål skall gälla även i fråga om

tvångsmedel i utlämningsärenden. Det torde därför inte vara påkallat att införa en särskild bestämmelse om försvararersättning för dessa fall. Där- emot bör 22 § allmänna utlämningslagen – där det nu föreskrivs att rege- ringen får tillerkänna en offentlig försvarare ersättning för arbete efter HD:s prövning – jämkas på det sättet att det uttryckligen anges att den ersättning som här avses endast avser arbete hos regeringen. En motsva- rande bestämmelse bör i tydlighetens intresse införas även i den nordiska lagen i en ny 20 §.

Den lagändring som har föreslagits nu är till en del även ägnad att undanröja de praktiska svårigheter som har påtalats från polishåll. Om den som skall utlämnas är på fri fot och avviker i syfte att undkomma utläm- ningen, kan han förklaras anhållen i sin frånvaro. Ett anhållningsbeslut kan i sin tur leda till att han efterlyses och omedelbart grips, när han anträffas. I praktiken torde utlämningen i sådana fall många gånger bli verkställd, innan åklagaren hinner inge en häktningsframställning till rätten.

Det synes emellertid överflödigt att förutsätta beslut om reguljära tvångsmedel för de fall då den som skall utlämnas endast behöver berövas friheten i anslutning till själva överlämnandet till den främmande statens behöriga myndighet. Ibland kan f. ö. som tidigare berörts häktningsskäl i sådana fall inte påvisas förrän verkställighetsförsöket väl- har misslyckats. Lämpligen bör polisen därför ha befogenhet att under en kortare tidrymd – förslagsvis tolv timmar – omhänderta den som skall utlämnas i anslut- ning till verkställigheten av ett utlämningsbeslut. Som framgår av vad som har anförts under 3.2 behövs inga regler om domstolsprövning när det gäller så kortvariga omhändertaganden. I samband härmed bör det ut- tryckligen anges i lagen att polismyndigheten skall biträda vid verkställig- heten.

Med hänvisning till det anförda förordas att det i 20 § andra stycket allmänna utlämningslagen och 16 § nordiska utlämningslagen föreskrivs att polismyndigheten skall biträda vid verkställighet av utlämning och att den i anslutning härtill, om den som skall utlämnas är på fri fot, vid behov får omhänderta honom, dock längst under tolv timmar. Om utlämningen inte kan genomföras inom denna tid, skall den omhändertagne antingen friges eller – om det finns skäl för en sådan åtgärd – gripas eller anhållas för att eventuellt senare begäras häktad vid domstol.

Med den nu föreslagna lösningen kommer omhändertagande att kunna ske även av enskild polisman om det är fara i dröjsmål, se 1 § lagen (1973: 558) om tillfälligt omhändertagande.

I samband med de nu föreslagna ändringarna kan det vara skäl att även göra den justering av tvångsmedelsregleringen som framstår som påkallad med hänsyn till utgången i rättsfallet NJA 1980 s. 28. Bakgrunden är, som har framhållits under 3.2.2, att den nuvarande regleringen i vad avser varaktigheten av ett tvångsmedelsbeslut som har meddelats under ären- dets handläggning är ägnad att skapa vissa praktiska problem. Bestämmel-

serna i den nordiska utlämningslagen har i det angivna rättsfallet tolkats så att även ett temporärt utlämningshinder medför att exempelvis en häktad måste försättas på fri fot och detta även när hindret kan beräknas ha upphört vid tiden för regeringens avgörande. I det föregående har påvisats att en sådan ordning onödigtvis kan hindra en ändamålsenlig handläggning av vissa utlämningsärenden.

När pågående lagföring utgör hinder mot utlämning, brukar HD överlämna ärendet till regeringen med angivande härav. Det ankommer därvid på regeringen att ta ställning till om hindret har upphört att gälla när den avgör ärendet. Så gjordes i det aktuella fallet – där HD uttryckligen angav att det inte fanns något annat hinder än den icke lagakraftvunna domen – och så brukar också göras i den snarlika och inte ovanliga situation som föreligger, när den som begärts utlämnad undergår frihetsstraff här i landet. I sådana fall brukar HD sålunda förklara att det inte finns något annat hinder mot utlämning än det som föranleds av att straffverkställighet pågår. – Det anförda gäller inte bara för nordiska utlämningsärenden. Även vid tillämpning av den allmänna utlämningslagen brukar HD stundom ange att ett tillfälligt utlämningshinder av det här slaget föreligger.

I fall av det nyssnämnda slaget är flyktfaran visserligen eliminerad så länge vederbörande är omhändertagen. Med den i det föregående förutsatta utvidgade befogenheten för domstol att besluta om häktning bör det emellertid finnas möjlighet att i utlämningsärendet meddela ett villkorat häktningsbeslut av innebörd att vederbörande i avbidan på att utlämningen verkställs skall träda i häkte, när han frigges från fängelsestraffet.

För att inte tillfälliga utlämningshinder av nu angivet slag skall få den verkan att tvångsmedel inte kan användas bör i 12 § andra stycket nordiska utlämningslagen uttryckligen anges att ett tvångsmedelsbeslut – i de fall då HD:s prövning blir aktuell – upphör att gälla, endast om HD av annan anledning än som avses i 6 § första stycket har funnit att utlämning inte lagligen kan beviljas.

I den allmänna utlämningslagen är de tillfälliga utlämningshinder redovisade i 11 §. Av 18 § första stycket framgår att HD – när ärendet enligt 15 § skall underställas dess prövning – har att pröva, huruvida utlämning lagligen kan beviljas enligt 1–10 §§. Beträffande varaktigheten av tvångsmedelsbeslut föreskrivs i den gällande lydelsen av 16 § andra stycket andra meningen att ett sådant beslut upphör att gälla, om HD i fall som avser 15 § funnit hinder möta mot utlämning. I bestämmelsen hänvisas alltså inte direkt till de definitiva utlämningshinder som avses i 18 § första stycket, dvs. sådana hinder som med lagens terminologi medför att utlämning inte lagligen kan beviljas. Bestämmelsen kan möjligen ge underlag för den missuppfattningen att ett tvångsmedelsbeslut skall upphöra att gälla, så snart HD finner att det föreligger ett hinder mot utlämning oavsett om hindret är av beskaffenhet att kunna inordnas under 1–10 §§. För att undvika tolkningssvårigheter av det här slaget kan det vara motiverat att

ändra 16 § andra stycket på sådant sätt att det uttryckligen anges att ett tvångsmedelsbeslut upphör att gälla endast om HD har funnit att det föreligger ett sådant utlämningshinder, som enligt 18 § första stycket omfattas av domstolens materiella prövning av ärendet. Denna verkan uppnås om den tidigare gällande formuleringen återinförs och det sålunda anges att tvångsmedelsbeslut upphör att gälla, om utlämning enligt HD:s beslut inte lagligen kan beviljas.

Den lösning som sålunda förordas kan inte anses ägnad att inge betänkligheter ur rättssäkerhetssynpunkt. Rätten för den berörde att hos allmän domstol kunna utverka en omprövning av ett tvångsmedelsbeslut utgör en tillräcklig garanti för att ett frihetsberövande inte kommer att pågå längre tid än vad som är oundgängligen nödvändigt.

4 Decentralisering av utlämningsbeslut enligt nordiska utlämningslagen i uppenbara fall

Sedan flera år tillbaka pågår en systematisk strävan att decentralisera ärenden från regeringen. Ett huvudsyfte är att statsråden skall få bättre tid för uppgifter av planeringskaraktär och andra större frågor. Decentraliseringssträvandenas betydelse har flera gånger understrukits av riksdagen och följs fortlöpande av konstitutionsutskottet (se t. ex. KU 1971: 34 s. 3, 1975: 12 s. 5 och 1979/80: 50 s. 14–20).

Som framgår av det förut anförda ankommer det i nordiska utlämningsärenden på allmän åklagare att verkställa utredning i ärendet. Åklagaren är också behörig att ta emot samtycke till utlämning. Vid samtycke kan åklagaren själv meddela beslut om utlämning, om inte fall som avses i 4, 6 eller 8 § (politiska brott, pågående lagföring i Sverige eller konkurrerande utlämningsframställningar) är för handen och inte heller annat hinder eller skäl mot utlämning föreligger. I sådant fall skall åklagaren efter avslutad utredning sända handlingarna i ärendet till justitiedepartementet för regeringens avgörande. Innan regeringen beslutar i ärendet skall, om det finns särskilda skäl, yttrande inhämtas från högsta domstolen huruvida utlämning lagligen kan beviljas (15 a § första stycket). Finner högsta domstolen att det finns hinder mot utlämning enligt 1959 års lag får framställningen inte bifallas.

Regeringen meddelade under år 1981 omkring 60 beslut om utlämning till annat land på grund av brott. I 53 av besluten var det fråga om utlämning till något av de andra nordiska länderna.

Den nordiska utlämningslagen ger ett förhållandevis stort utrymme för bifall till utlämningsframställningar, och med hänsyn till rättslikheten mellan de nordiska länderna är det ytterst ovanligt att avslag på en framställning med tillämpning av den fria prövningsrätten aktualiseras. Det är ingen överdrift att säga att det i flertalet av de nordiska utlämningsärenden som

kommer under regeringens prövning förhåller sig så att utgången i ärendet är uppenbar.

Med hänsyn till vad som nyss har sagts om intresset av att decentralisera från regeringen sker på olika områden ligger det nära till hands att från regeringens medverkan skilja av de många alldeles klara och okomplicerade fallen av utlämning till annat nordiskt land. Endast när frågan är tveksam eller något förhållande föreligger som påkallar särskilda överväganden synes regeringens medverkan vara sakligt motiverad.

Det kan naturligtvis diskuteras till vilket organ prövningen av framställningarna i så fall bör förläggas. Det synes mindre lämpligt att även i bestridda fall låta ärendenas avgörande ankomma på stats- eller distriktsåklagare. Att anförtro ärendena åt tingsrätt kan naturligtvis vara en möjlighet, men detta skulle otvivelaktigt innebära en viss merbelastning, särskilt om man – till undvikande av oenhetlighet i praxis – skulle förbehålla en särskild tingsrätt att pröva dessa frågor. Den belastning för något annat organ som naturligtvis alltid uppkommer vid en decentralisering från regeringen av aktuellt slag blir mera försumbar om prövningen anförtros åt riksåklagaren, som ju inte sällan ändå kopplas in på ärendena och hos vilkens kansli en ingående kännedom om utlämningsrätten regelmässigt finns representerad. Till förmån för en sådan lösning talar också det förhållandet att det i en del fall måste bli fråga om att hänskjuta ett tveksamt ärende till regeringen, något som i viss mån ter sig främmande för en allmän domstol.

Med hänvisning till det anförda förordas att riksåklagaren skall tilläggas befogenheter att bevilja utlämning till annat nordiskt land i de fall då det är uppenbart att framställningen bör bifallas. Så snart tvekan uppkommer i ett sådant ärende – vare sig det gäller en lagtolkningsfråga eller ett spörsmål huruvida den fria prövningsrätten bör utnyttjas – bör riksåklagaren ha skyldighet att med eget yttrande anmäla ärendet hos justitiedepartementet för regeringens avgörande. Med denna lösning behöver HD aldrig höras i de ärenden som riksåklagaren skall pröva.

Från riksåklagarens prövning bör uttryckligen undantas fall då den som begärs utlämnad är svensk medborgare; det bör inte ankomma på något annat organ än regeringen att avgöra huruvida en svensk medborgare mot sitt bestridande skall lämnas ut till ett annat land. Vidare bör en fråga om utlämning för politiskt brott alltid prövas av regeringen, och detsamma bör lämpligen gälla fall när konkurrerande utlämningsframställningar föreligger från olika länder. Det betyder att fall som avses i 2, 4 och 8 §§ nordiska utlämningslagen bör förbehållas regeringen.

Däremot synes det inte föreligga tillräckliga skäl att från riksåklagarens kompetensområde undanta även fall som avses i 6 § nordiska utlämningslagen, dvs. ärenden där den som begärs utlämnad undergår lagföring för annat brott här i landet. I dessa fall – som ingalunda är ovanliga – förekommer sällan tveksamma bedömningsfrågor. Om så någon gång skul-

le vara förhållandet eller den främmande staten skulle påfordra omedelbart beslut trots det temporära utlämningshindret, bör givetvis riksåklagaren ha skyldighet att anmäla ärendet hos regeringen för beslut. Utlämning för rättegång enligt 6 § andra stycket nordiska lagen bör emellertid kunna fattas av riksåklagaren.

Enligt 18 § nordiska utlämningslagen kan regeringen på framställning medge att den som har lämnats ut ställs till ansvar för annan före utlämningen förövad gärning än den för vilken utlämning skett eller att han utlämnas till annan nordisk stat. Sådana frågor bör av praktiska skäl även fortsättningsvis ankomma på regeringen.

Den nu föreslagna lösningen påkallar ändringar i 15 och 15 a §§ nordiska utlämningslagen. En bestämmelse bör också tas in om befogenhet för riksåklagaren att besluta om ersättning till offentlig försvarare för arbete som denne har utfört inom ramen för ärendets hantering hos riksåklagaren. Slutligen bör uttryckligen föreskrivas att talan inte får föras mot riksåklagarens beslut i ett utlämningsärende.

5 Utlämning till Sverige för lagföring

De i föregående avsnitt berörda reglerna i 11 § första stycket allmänna utlämningslagen och 6 § första stycket nordiska utlämningslagen innebär att den som här i riket är åtalad för brott, för vilket är stadgat fängelse – i den nordiska utlämningslagen fängelse i två år eller däröver – eller som enligt dom mot honom skall undergå fängelsestraff eller annars omhändertas i anstalt inte får utlämnas, så länge hindret består. Utan hinder av vad som där stadgas kan dock utlämning ske för rättegång i ett annat land, på det villkoret att den utlämnade senare överlämnas till svensk myndighet enligt regeringens bestämmande (11 § andra stycket allmänna utlämningslagen och 6 § andra stycket nordiska utlämningslagen).

Utlämningslagarna innehåller inte några bestämmelser rörande det fallet att en rättegång skall genomföras här i landet mot någon som undergår verkställighet för straff i ett annat land och den främmande staten som villkor för att lämna ut denne under rättegången föreskriver att han därefter skall återlämnas. I 2 kap. 8 § andra stycket brottsbalken föreskrivs visserligen att villkor som uppställts vid utlämning från främmande stat till Sverige skall lända till efterrättelse här i riket. Bestämmelsen synes emellertid i praxis inte ha ansetts ta sikte på den typ av villkor som det här är fråga om. Förarbetena ger inte heller stöd för en sådan tolkning.

Följande exempel, som har förekommit i praktiken, kan anföras till belysande av de problem som här kan bli aktuella. En person undergår verkställighet av ett långvarigt fängelsestraff i ett främmande land och står samtidigt, jämte flera andra personer, under åtal för brott i Sverige. Från processekonomisk synpunkt är det en klar fördel, om den rättegång som skall äga rum i Sverige kan omfatta samtliga tilltalade, bl. a. med hänsyn

till att ett flertal vittnen skall höras i målet. Den främmande staten är också beredd att medge att den åtalade utan hinder av det pågående straffet provisoriskt utlämnas hit för att lagföras för det aktuella brottet på det villkoret att han efter rättegången återlämnas dit för fortsatt straffverkställighet.

Om man utgår från att 2 kap. 8 § andra stycket brottsbalken inte avser fall av denna typ, går proceduren enligt gällande rätt inte att genomföra. Ett sådant återlämnande skulle nämligen från svenska utgångspunkter vara en form av utlämning. Om vederbörande i det nyss skisserade fallet skulle ådömas frihetsberövande påföljd här i Sverige uppkommer således enligt 11 § allmänna utlämningslagen (resp. 6 § nordiska utlämningslagen) hinder mot utlämning till den stat, som ursprungligen har lämnat ut honom för lagföring här. Och även bortsett från detta, torde den svenska regeringen inte på förhand kunna utfästa sig att uppfylla villkoret att återlämna den utlämnade efter rättegången här i landet. Bl. a. gäller ju att en utlämning härifrån förutsätter HD:s prövning, om inte den som skall lämnas ut samtycker till åtgärden.

Av det anförda framgår att Sverige inte synes kunna åta sig att uppfylla ett villkor om att återlämna en person som har provisoriskt utlämnats hit för rättegång. Fråga har därför uppkommit om att i det här sammanhanget ändra utlämningslagarna på ett sätt som skulle göra ett sådant återlämnande möjligt.

Den svenska utlämningslagstiftningen bygger i väsentliga delar på den europeiska utlämningskonventionen (Sö 1959: 65). Enligt dess artikel 19 första punkten kan det land, hos vilket utlämning har begärts, efter att ha beslutat om utlämning, uppskjuta överlämnandet för att den berörde skall kunna ställas under allmänt åtal eller, om han redan har dömts, för att han skall kunna avtjäna sitt straff. Enligt andra punkten kan dock landet i fråga i stället för att uppskjuta överlämnandet tillfälligt överlämna den eftersökte till den begärande staten på villkor som fastställs i avtal mellan de berörda staterna. — I förarbetena till utlämningslagarna har denna fråga behandlats endast såvitt gäller utlämning från Sverige till ett annat land för lagföring där (se prop. 1957: 156 s. 67 f och prop. 1959: 72 s. 35 f). Denna situation har också reglerats genom 11 § andra stycket allmänna utlämningslagen och 6 § andra stycket nordiska lagen. Enligt dessa lagrum gäller bl. a. att den som avtjänar straff här i riket kan lämnas ut till en främmande stat för rättegång på villkor att han senare återlämnas till svensk myndighet.

Det finns således inte något principiellt hinder mot att ändra utlämningslagarna på sådant sätt att det skulle bli möjligt att efter en avslutad rättegång och utan hinder av det ådömda straffet återlämna en provisoriskt utlämnad person till den främmande stat varifrån utlämning har skett, om ett sådant villkor ställts upp från den främmande statens sida. Ett sådant överlämnande skulle givetvis i så fall ske utan sådan särskild prövning som gäller för utlämning i allmänhet. Man skulle alltså mot bakgrund av det

anförda kunna införa en kompletterande bestämmelse i båda utlämningslagarna, som uttryckligen anger att ett villkor, som har ställts av en främmande stat vid utlämning för lagföring här i landet och som har den innebörden att den utlämnade efter rättegången skall återlämnas dit, skall lända till efterrättelse här i landet och att vad som är föreskrivet i fråga om *utlämning inte skall tillämpas, när det gäller att uppfylla ett sådant villkor.*

Å andra sidan bör det framhållas att det praktiska behovet av en sådan ändring är ganska begränsat. Tillämpning av sådana bestämmelser skulle aktualiseras endast när det straff som verkställs i det främmande landet är mycket långvarigt och särskilda processekonomiska skäl talar för att en rättegång i Sverige bör äga rum innan den person som avses har avtjänat straffet i det andra landet och kan lämnas ut definitivt. I de fall då en procedur av detta slag skulle bli aktuell, skulle sannolikt också fråga ofta vara om internationell brottslighet av sådant slag att organiserade fritagningsförsök ofta kan befaras. Över huvud taget skulle proceduren skapa vissa problem i fråga om bevakning m. m. med hänsyn till den folkrättsliga skyldighet som uppkommer för Sverige att uppfylla det villkor som ställs från den främmande statens sida.

Vid den beredning av frågan som har ägt rum inom utrikes- och justitiedepartementen har i betraktande härav och av frågans förhållandevis begränsade praktiska betydelse preliminärt gjorts den bedömningen att någon ändring i denna del inte bör föreslås i utlämningslagstiftningen, om inte remissbehandlingen ger anledning till annat ställningstagande.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1963: 193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m.

Häri genom föreskrivs att 8 och 9 §§ lagen (1963: 193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*8 §¹

Här i riket meddelad dom, varigenom dömts till fängelse, må verkställas i Danmark, Finland, Island eller Norge, om den dömde när verkställighet skall ske är medborgare eller har hemvist i den andra staten. Uppehåller han sig i någon av nämnda stater, må även eljest domen verkställas där, om det med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligast.

Skall den dömde överföras från Sverige till den andra staten, anses den tid, under vilken han för *sagda ändamål* varit omhändertagen av svensk myndighet, såsom strafftid.

Finns den dömde här i riket när framställning om verkställighet av domen i den andra staten bifalls, skall kriminalvårdsstyrelsen ombesörja, att han förs till den staten. Kriminalvårdsstyrelsen kan därvid, om det behövs, påkalla biträde av polismyndigheten i den ort där den dömde uppehåller sig. Skall den dömde enligt vad som nu har sagts överföras från Sverige till den andra staten, anses den tid, under vilken han för ändamålet har varit omhändertagen av svensk myndighet, såsom strafftid.

9 §²

Om någon, som här i riket dömts till fängelse, skall för verkställighet av domen överföras till Danmark, Finland, Island eller Norge, *skola* bestämmelserna i 7 och 18 §§ lagen om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge *äga motsvarande tillämpning*.

Vad nu sagts skall ej gälla, om den dömde enligt vad därom är

Om någon, som här i riket dömts till fängelse, skall för versktällighet av domen överföras till Danmark, Finland, Island eller Norge *enligt 8 § andra stycket skall* bestämmelserna i 7 och 18 §§ lagen (1959: 254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge tillämpas.

Vad nu sagts skall ej gälla, om den dömde enligt vad därom är

¹ Senaste lydelse 1964: 548.

² Senaste lydelse 1964: 548.

Nuvarande lydelse

stadgat skall *förpassas, förvisas eller utvisas* ur riket och må befordras till den andra staten.

Föreslagen lydelse

stadgat skall utvisas ur riket och må befordras till den andra staten.

Skall en i Sverige meddelad dom på fängelse verkställas i Danmark, Finland, Island eller Norge och anträffas den dömden, i annat fall än som avses i 8 § andra stycket, här i riket före frigivningen, skall polismyndighet på begäran av myndighet i den andra staten eller med anledning av där utfärdad efterlysning föra honom till den staten för verkställighet av straffet.

Denna lag träder i kraft den

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1957: 668) om utlämning för brott**

Härigenom föreskrivs att 16, 20 och 22 §§ lagen (1957: 668) om utlämning för brott skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*16 §¹

Riksåklagaren skall till grund för sitt yttrande verkställa erforderlig utredning enligt vad om förundersökning i brottmål är stadgat.

Om tvångsmedel gäller vad som i allmänhet är föreskrivet för brottmål. Beslut av rätten gäller tills vidare intill dess ärendet har avgjorts eller *högsta domstolen i fall som avses i 15 § har funnit hinder mot utlämning*. Talan mot rättens beslut förs genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Om tvångsmedel gäller vad som i allmänhet är föreskrivet för brottmål. Beslut av rätten gäller tills vidare intill dess ärendet har avgjorts eller, *om utlämning beviljas, intill dess denna har verkställts. I fall som avses i 15 § upphör dock beslutet att gälla, om utlämning enligt högsta domstolens beslut inte lagligen kan beviljas. Föreligger sådant hinder mot utlämning som avses i 11 § första stycket, gäller beslutet ej under tid då personen med anledning av misstanke om brott som där avses är berövad friheten som anhalten eller häktad eller undergår fängelsestraff för sådant brott.*

¹ Senaste lydelse 1981: 1090.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Beslut om tvångsmedel kan meddelas även efter det att utlämning har beviljats. Talan mot rättsens beslut förs genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Den som häktats äger påfordra, att ny förhandling skall äga rum inom tre veckor från det beslut senast meddelats.

20 §²

Sedan högsta domstolens beslut meddelats, anmäles ärendet för regeringen. Om högsta domstolen funnit hinder mot utlämning möta enligt 1–10 §§, må framställningen icke bifallas. Genom överenskommelse med främmande stat må dock bestämmas att, om hinder ansetts möta enligt 8 eller 9 §, frågan skall kunna hänskjutas till internationell skiljedom.

Därest utlämning beviljas, skall utsättas tid, inom vilken den främmande staten skall hämta den som utlämnas. Tiden må icke utan synnerliga skäl överstiga en månad från det nämnda stat erhållit del av beslutet.

Om utlämning beviljas, skall utsättas tid, inom vilken den främmande staten skall hämta den som utlämnas. Tiden får inte utan synnerliga skäl överstiga en månad från det att nämnda stat har erhållit del av beslutet. Polismyndigheten i orten skall biträda vid verkställigheten av utlämningen och får i anslutning härtill, om den som skall utlämnas är på fri fot, vid behov omhändertaga honom, dock längst under tolv timmar.

Regeringen äger förordna, att den, som enligt beslut skall utlämnas, i avbidan på verkställigheten skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

22 §³

Regeringen äger, om skäl äro därtill, tillerkänna offentlig försvarare ersättning av allmänna medel för arbete som han utfört efter det ärendet prövades av högsta domstolen.

Regeringen beslutar om ersättning av allmänna medel till offentlig försvarare för arbete hos regeringen.

Denna lag träder i kraft den

² Senaste lydelse 1975: 292.

³ Senaste lydelse 1975: 292.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1959: 254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1959: 254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge

dels att 1, 12, 15, 15 a och 16 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 20 och 21 §§, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Den som i Danmark, Finland, Island eller Norge är misstänkt, tilltalad eller dömd för där straffbelagd gärning och uppehåller sig här i riket, må efter framställning utlämnas enligt vad i denna lag sägs.

Skall en dom, som har meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge, enligt särskilt beslut verkställas i någon annan av dessa stater, anses domen vid tillämpning av denna lag vara meddelad i den sistnämnda staten.

12 §¹

Till främjande av utredningen och för att säkerställa utlämning må åklagaren, om den gärning för vilken utlämning begäres eller gärning av motsvarande beskaffenhet är i svensk lag belagd med straff, använda och hos rätten påkalla användandet av tvångsmedel enligt vad i allmänhet är föreskrivet för brottmål. Tvångsmedel må användas utan att särskild utredning, utöver vad av framställningen om utlämning framgår, förebragts till stöd för att den som avses med framställningen begått det uppgivna brottet.

Beslut av rätten om användande av tvångsmedel gäller tills vidare intill dess ärendet avgjorts eller *högsta domstolen i fall som avses i 15 a § funnit hinder mot utlämning möta*. Talan mot rättens beslut förs genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Beslut av rätten om användande av tvångsmedel gäller tills vidare intill dess ärendet har avgjorts eller, *om utlämning beviljas, intill dess denna har verkställts. Beslutet upphör dock att gälla, om i fall som avses i 15 a § högsta domstolen av annan anledning än som anges i 6 § första stycket har funnit att utlämning inte lagligen kan beviljas. Föreligger sådant hinder mot utlämning som avses i sistnämnda stycke gäller beslutet ej under tid då personen med anledning av misstanke om brott som där avses är berövad*

¹ Senaste lydelse 1981: 1091.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

friheten som anhållen eller häktad eller undergår fängelsestraff för sådant brott.

Beslut om tvångsmedel kan meddelas även efter det att utlämning har beviljats. Talan mot rättens beslut förs genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Den som häktats äger påfordra, att ny förhandling skall äga rum inom tre veckor från det beslut senast meddelats.

15 §²

Har den som avses med framställningen enligt 10 § andra stycket samtyckt till utlämning och är ej fall som avses i 4, 6 eller 8 § för handen, äger åklagaren, om han finner att hinder mot utlämning ej föreligger enligt denna lag eller att utlämning eljest icke bör vägras, meddela beslut om utlämning.

Om åklagaren *ej* meddelar beslut om utlämning enligt vad i första stycket sägs, skola handlingarna i ärendet, sedan utredningen avslutats, skyndsamt översändas till justitiedepartementet, varefter regeringen skall giva sitt beslut över framställningen.

Om åklagaren *inte* meddelar beslut om utlämning enligt vad som anges i första stycket, skall handlingarna i ärendet, sedan utredningen avslutats, skyndsamt överlämnas till riksåklagaren. Om det är uppenbart att framställningen bör bifallas och denna inte rör en svensk medborgare eller faller under 4 eller 8 §, får riksåklagaren bevilja utlämning. I annat fall skall riksåklagaren med eget yttrande anmäla ärendet hos justitiedepartementet, varefter regeringen beslutar om framställningen.

Vid beviljande av utlämning må förordnas, att föremål som tagits i beslag skall överlämnas till den främmande staten; och må därvid stadgas de förbehåll som av hänsyn till enskild rätt eller ur allmän synpunkt finnas påkallade.

15 a §³

Innan regeringen meddelar beslut i ärendet skall, om det finns särskilda skäl, yttrande inhämtas från högsta domstolen huruvida utlämning kan lagligen beviljas enligt denna lag.

Innan regeringen meddelar beslut i ett ärende som enligt 15 § andra stycket har anmälts hos regeringen skall, om det finns särskilda skäl, yttrande inhämtas från högsta domstolen huruvida utlämning kan lagligen beviljas enligt denna lag.

² Senaste lydelse 1975: 294.

³ Senaste lydelse 1981: 1091.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Om det behövs, skall högsta domstolen hålla förhandling. Förhandling får inte vägras, såvida inte tidigare förhör under utredningen måste anses tillräckligt eller saken bedömas vara uppenbar.

Finner högsta domstolen att hinder mot utlämning möter enligt denna lag, får framställningen inte bifallas.

16 §

Beslut om utlämning skall verkställas så snart *ske kan*. Vid beviljande av utlämning må förordnas att den, som enligt beslutet skall utlämnas, i avbidan på verkställigheten skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

Beslut om utlämning skall verkställas så snart *det kan ske*. Polismyndigheten i orten skall biträda vid verkställigheten och får, om den som skall utlämnas är på fri fot, vid behov omhändertaga honom i anslutning härtill, dock längst under tolv timmar.

20 §⁴

Fråga om ersättning av allmänna medel till offentlig försvarare prövas, för arbete hos regeringen av denna och för arbete hos riksåklagaren av denne.

21 §

Beslut av riksåklagaren enligt 15 § andra stycket eller 20 § får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den

⁴Förutvarande 20 § upphävd 1975: 294.

Innehållsförteckning

<i>Sammanfattning</i>	29
1 Inledning	29
2 <i>Tvångsåtgärder vid överförande av verkställighet</i>	30
2.1 Gällande ordning	30
2.2 JO:s beslut m. m.	31
2.3 Överväganden och förslag	33
3 <i>Förvarstagande i utlämningsärenden m. m.</i>	37
3.1 Gällande ordning	37
3.1.1 Allmänna utlämningslagen	37
3.1.2 Nordiska utlämningslagen	39
3.2 Brister i regleringen	41
3.2.1 Förvarstagande i utlämningsärenden	41
3.2.2 Tvångsmedel när tillfälligt utlämningshinder föreligger ..	43
3.3 Överväganden och förslag	45
4 <i>Decentralisering av utlämningsbeslut enligt nordiska utlämningslagen i uppenbara fall</i>	49
5 <i>Utlämning till Sverige för lagföring</i>	51
<i>Bilaga</i>	54
1 <i>Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m.</i>	54
2 <i>Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott</i>	55
3 <i>Förslag till lag om ändring i lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge</i>	57

Sammanställning av remissyttrandena över departementspromemorian 1982-04-15 (dnr 1057-82) Vissa ändringar i utlämningslagstiftningen och den nordiska verkställighetslagstiftningen

1 Remissinstanser

Efter remiss har yttranden över promemorian ävgetts av riksåklagaren (RÅ), hovrätten för Nedre Norrland, rikspolisstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, justitieombudsmannen (JO), Föreningen Sveriges statsåklagare, Föreningen Sveriges åklagare, Föreningen Sveriges länspolischefer, Föreningen Sveriges polischefer och Sveriges advokatsamfund.

2 Remissyttrandena

2.1 Allmänt

De i promemorian framlagda förslagen har genomgående fått ett mycket positivt mottagande under remissbehandlingen. Samtliga remissinstanser har sålunda tillstyrkt i stort sett alla de särskilda förslagen eller lämnat dem utan erinran. I vissa avseenden har dock framförts önskemål om mera långtgående ändringar än vad som har redovisats i promemorian. Endast i en fråga har av två remissinstanser anmälts en från promemorian helt avvikande uppfattning (se nedan avsnitt 2.5).

2.2 Tvångsmedel vid överförande av straffverkställighet m. m.

Promemorieförslaget har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser.

Kriminalvårdsstyrelsen har i denna del bl. a. framhållit att det inte är ovanligt att de dömda försöker undandra sig straff genom att flytta mellan de nordiska länderna samt de föreslagna ändringarna i 8 och 9 §§ nordiska verkställighetslagen och 1 § nordiska utlämningslagen torde medföra att möjligheterna till sådant undandragande upphör. Styrelsen har vidare ifrågasatt om det inte vid sidan av dessa ändringar bör införas en uttrycklig regel som gör det möjligt att besluta om återflyttning av verkställigheten till domslandet, om det visar sig att den dömde uppehåller sig där. Ett sådant återflyttande skulle enligt styrelsen kunna vara ett alternativ till att tvångsvis föra den dömde till verkställighetslandet. Styrelsen har påpekat att ett sådant förfarande har tillämpats i praktiken på så sätt att man från domslandets centrala kriminalvårdsmyndighet har begärt att verkställighetslandets beslut om övertagande av verkställigheten upphävs, samtidigt som man från domslandets sida återkallar sin framställning i ärendet.

Rikspolisstyrelsen har med hänvisning till gällande föreskrifter och anvisningar för polisväsendet framhållit att polismyndigheterna även när det gäller sådana förpassningar som här avses i stor utsträckning torde komma utnyttja kriminalvårdens transportcentraler och att alltså i realiteten kriminalvården kommer att ombesörja överförandet av den dömda till den andra staten.

2.3 Förvarstagande i utlämningsärenden m. m.

Promemoriaförslagen har i allt väsentligt tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser.

Från några håll – *rikspolisstyrelsen*, *hovrätten för Nedre Norrland*, *Föreningen Sveriges länspolischefer* och *Föreningen Sveriges polischefer* – har ifrågasatts om den föreslagna tidsgränsen för omhändertagande i anslutning till verkställigheten av utlämningsbeslut – 12 timmar – är tillräcklig. *Föreningen Sveriges länspolischefer* och *Föreningen Sveriges polischefer* anser sålunda att fristen är för kort och att den därför kan bli ett hinder för rationell polisiär verksamhet. Erfarenheterna från olika polisdistrikt visar enligt föreningarna att det praktiska genomförandet av en utlämning ofta tar längre tid. Föreningarna påpekar vidare att ett användande av egentligt tvångsmedel förutsätter att häktningsskäl föreligger men att i verkställighetsskedet sådana skäl inte torde kunna påvisas, förrän den som skall utlämnas underlåtit att inställa sig minst en gång. Föreningarna menar att tiden bör utsträckas till 24 timmar och att det i lagarnas förarbeten lämpligen kan påtalas att polismyndigheterna bör sträva efter att begränsa tiden för omhändertagande så mycket som möjligt. Liknande synpunkter framförs av *rikspolisstyrelsen* som anser att en högsta tid på 24 timmar bör komma i fråga. Denna tid bör dock enligt styrelsen förenas med ett tillägg innebärande att denna tid får överskridas om omständigheter föreligger över vilka polismyndigheten inte kan råda t. ex. förseningar, om detta är nödvändigt för att överlämnandet skall kunna verkställas.

Även *hovrätten för Nedre Norrland* anser att det i och för sig kan diskuteras om inte tiden för omhändertagande borde kunna utsträckas ytterligare och då exempelvis till högst 24 timmar. Hovrätten påpekar emellertid att det finns möjlighet att vid behov tillgripa annan frihetsberövande tvångsåtgärd, om ett utlämningsbeslut inte skulle kunna komma till stånd inom den föreslagna 12-timmarsfristen. Med hänsyn härtill är enligt hovrätten den föreslagna tidsgränsen för ett sådant tillfälligt omhändertagande väl avvägd. – En liknande uppfattning framförs av *Föreningen Sveriges statsåklagare*, som även erinrar om att rättegångsutredningen i betänkandet (SOU 1982: 25) *Processen i tingsrätt* har föreslagit en liknande rätt till omhändertagande vid processuell hämtning.

2.4 Decentralisering av utlämningsbeslut i vissa fall

Promemorieförslaget har tillstyrkts eller i allt väsentligt lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser.

Hovrätten för Nedre Norrland anser att det föreligger ett behov av en reform av angivet slag. Hovrätten framhåller dock att det från rättssäkerhetssynpunkt eventuellt kan riktas viss kritik mot förslaget. Enligt hovrättens uppfattning kan det nämligen förekomma gränsfall, huruvida ett utlämningsärende, som riksåklagaren enligt förslaget har att pröva, är uppenbart eller inte. Eftersom riksåklagarens beslut i dessa fall inte skall kunna gå att överklaga kan det medföra att denne kan komma att besluta i utlämningsärenden som rätteligen borde ha avgjorts av regeringen. Sådana nu angivna gränsfall torde emellertid enligt hovrätten förekomma ytterst sällan. Hovrätten motsätter sig därför inte att en decentralisering av utlämningsbeslut sker i enlighet med promemorieförslaget.

Advokatsamfundet föreslår att riksåklagaren i dessa ärenden skall inhämta yttrande över ansökningsen från utrikesdepartementets rättsavdelning. Förslaget syftar enligt samfundet till att ytterligare förstärka rättssäkerheten och främja likformigheten i behandlingen av utlämningsärenden genom att låta den myndighet, som handhar övriga utlämningsärenden å regeringens vägnar och som därför besitter särskild kompetens och sakkunskap på området, delta i handläggningen också av de nordiska ärendena.

Riksåklagaren påpekar för sin del att man på längre sikt kan tänka sig att dessa ärenden decentraliseras ytterligare och att beslutanderätten överlämnas till statsåklagare.

2.5 Utlämning till Sverige för lagföring

Promemorieförslaget har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser.

En avvikande uppfattning har emellertid redovisats av *riksåklagaren*, som anser att man i detta sammanhang bör vidta sådana ändringar i utlämningslagstiftningen att det i fortsättningen blir möjligt att efter en avslutad rättegång och utan hinder av det ådömda straffet återlämna en provisoriskt utlämnad person till den främmande stat varifrån utlämning har skett. De fall som avses med promemorian är enligt riksåklagaren inte helt ovanliga och vållar stora problem av såväl praktisk som processekonomisk natur. Även *rikspolisstyrelsen* har förordat en ändring av angivet slag.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m.

Härigenom föreskrivs att 8 och 9 §§ lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m. skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §¹

Här i riket meddelad dom, varigenom dömts till fängelse, må verkställas i Danmark, Finland, Island eller Norge, om den dömda när verkställighet skall ske är medborgare eller har hemvist i den andra staten. Uppehåller han sig i någon av nämnda stater, må även eljest domen verkställas där, om det med hänsyn till omständigheterna finnes lämpligast.

Skall den dömda överföras från Sverige till den andra staten, anses den tid, under vilken han för *sagda ändamål* varit omhändertagen av svensk myndighet, såsom strafftid.

Finns den dömda här i riket när en framställning om verkställighet av domen i den andra staten bifalls skall kriminalvårdsstyrelsen ombesörja att han förs till den staten. Kriminalvårdsstyrelsen kan därvid, om det behövs, begära hjälp av polismyndigheten i den ort där den dömda uppehåller sig. Skall den dömda enligt vad som nu har sagts överföras från Sverige till den andra staten, anses den tid, under vilken han för ändamålet har varit omhändertagen av svensk myndighet, såsom strafftid.

9 §²

Om någon, som här i riket dömts till fängelse, skall för verkställighet av domen överföras till Danmark, Finland, Island eller Norge, *skola* bestämmelserna i 7 och 18 §§ lagen om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge *äga motsvarande tillämpning.*

Vad nu sagts skall ej gälla, om den dömda enligt vad därom är stadgat skall *förpassas, förvisas el-*

Om någon, som här i riket dömts till fängelse, skall för verkställighet av domen överföras till Danmark, Finland, Island eller Norge *enligt 8 § andra stycket, skall* bestämmelserna i 7 och 18 §§ lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge *tillämpas.*

Vad nu sagts skall ej gälla, om den dömda enligt vad därom är stadgat skall utvisas ur riket och må

¹ Senaste lydelse 1964: 548.

² Senaste lydelse 1964: 548.

Nuvarande lydelse

ler utvisas ur riket och må befordras till den andra staten.

Föreslagen lydelse

befordras till den andra staten.

Skall en i Sverige meddelad dom på fängelse verkställas i Danmark, Finland, Island eller Norge och anträffas den dömda, i annat fall än som avses i 8 § andra stycket, här i riket före frigivningen, skall polismyndigheten på begäran av myndighet i den andra staten eller med anledning av där utfärdad efterlysning ombesörja att han förs till den staten för verkställighet av straffet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1957: 668) om utlämning för brott

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1957: 668) om utlämning för brott dels att 16, 20 och 22 §§ skall ha nedan angivna lydelse, dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 26 a §, av nedan angivna lydelse.

16 §¹

Riksåklagaren skall till grund för sitt yttrande verkställa erforderliga utredning enligt vad om förundersökning i brottmål är stadgat.

Om tvångsmedel gäller vad som i allmänhet är föreskrivet för brottmål. Beslut av rätten gäller tills vidare intill dess ärendet har avgjorts eller högsta domstolen i fall som avses i 15 § har funnit hinder möta mot utlämning. Talan mot rättens beslut förs genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Om tvångsmedel gäller vad som i allmänhet är föreskrivet för brottmål. Beslut av rätten gäller tills vidare intill dess ärendet har avgjorts eller, om utlämning beviljas, intill dess denna har verkställts. I fall som avses i 15 § upphör dock beslutet att gälla, om utlämning enligt högsta domstolens beslut inte lagligen kan beviljas. Föreligger sådant hinder mot utlämning som avses i 11 § första stycket, gäller beslutet ej under tid då personen med anledning av misstanke om brott som där avses är berövad friheten som anhållen eller häktad eller undergår fängelsestraff för sådant brott.

¹ Senaste lydelse 1981: 1090.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Beslut om tvångsmedel kan meddelas även efter det att utlämning har beviljats.

Talan mot rättens beslut i fråga om tvångsmedel förs genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Den som häktats äger påfordra, att ny förhandling skall äga rum inom tre veckor från det beslut senast meddelats.

20 §²

Sedan högsta domstolens beslut meddelats, anmäles ärendet för regeringen. Om högsta domstolen funnit hinder mot utlämning möta enligt 1–10 §§, må framställningen icke bifallas. Genom överenskommelse med främmande stat må dock bestämmas att, om hinder ansetts möta enligt 8 eller 9 §, frågan skall kunna hänskjutas till internationell skiljedom.

Därest utlämning beviljas, skall utsättas tid, inom vilken den främmande staten skall hämta den som utlämnas. Tiden må icke utan synnerliga skäl överstiga en månad från det nämnda stat erhållit del av beslutet.

Om utlämning beviljas, skall utsättas tid, inom vilken den främmande staten skall hämta den som utlämnas. Tiden får inte utan synnerliga skäl överstiga en månad från det att nämnda stat har erhållit del av beslutet. Polismyndigheten i orten skall biträda vid verkställigheten av utlämningen och får i avslutning härtill, om den som skall utlämnas är på fri fot, vid behov omhänderta honom, dock längst under tjugofyra timmar.

Regeringen äger förordna, att den som enligt beslut skall utlämnas, i avhidan på verkställigheten skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

22 §³

Regeringen äger, om skäl äro därtill, tillerkänna offentlig försvarare ersättning av allmänna medel för arbete som han utfört efter det ärendet prövades av högsta domstolen.

Regeringen beslutar om ersättning av allmänna medel till offentlig försvarare för arbete hos regeringen.

26 a §

Har utlämning till Sverige ägt rum för rättegång här i landet på villkor att den utlämnade senare

² Senaste lydelse 1975: 292.

³ Senaste lydelse 1975: 292.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

överbämnas till myndighet i den främmande staten, skall villkoret lända till efterrättelse här i landet och överlämnandet ske utan sådan prövning som föreskrivs i denna lag. Överbämnandet ankommer på polismyndigheten, som får omhänderta den utlämnade i den utsträckning som behövs för att åtgärden skall kunna vidtas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983. För fall då en framställning om utlämning har kommit in före ikraftträdandet tillämpas dock 16 § i sin äldre lydelse.

3 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1959: 254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge**

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1959: 254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge

dels att 1, 12, 15, 15 a och 16 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas tre nya paragrafer, 20–22 §§, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

Den som i Danmark, Finland, Island eller Norge är misstänkt, tilltalad eller dömd för där straffbelagd gärning och uppehåller sig här i riket, må efter framställning utlämnas enligt vad i denna lag sägs.

Skall en dom, som har meddelats i Danmark, Finland, Island eller Norge, enligt särskilt beslut verkställas i någon annan av dessa stater, anses domen vid tillämpning av denna lag vara meddelad i den sistnämnda staten.

12 §¹

Till främjande av utredningen och för att säkerställa utlämning må åklagaren, om den gärning för vilken utlämning begäres eller gärning av motsvarande beskaffenhet är i svensk lag belagd med straff, använda och hos rätten påkalla användandet av tvångsmedel enligt vad i allmänhet är föreskrivet för brottmål. Tvångsmedel må användas utan att särskild utred-

¹ Senaste lydelse 1981:1091.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

ning, utöver vad av framställningen om utlämning framgår, förebragts till stöd för att den som avses med framställningen begått det uppgivna brottet.

Beslut av rätten om användande av tvångsmedel gäller tills vidare intill dess ärendet avgjorts eller högsta domstolen i fall som avses i 15 a § funnit hinder mot utlämning möta. Talan mot rättens beslut förs genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Beslut av rätten om användande av tvångsmedel gäller tills vidare intill dess ärendet har avgjorts eller, om utlämning beviljas, intill dess denna har verkställts. Beslutet upphör dock att gälla, om i fall som avses i 15 a § högsta domstolen av annan anledning än som anges i 6 § första stycket har funnit att utlämning inte lagligen kan beviljas. Föreligger sådant hinder mot utlämning som avses i sistnämnda stycke, gäller beslutet ej under tid då personen med anledning av misstanke om brott som där avses är berövad friheten som anhållen eller häktad eller undergår fängelsestraff för sådant brott.

Beslut om tvångsmedel kan meddelas även efter det att utlämning har beviljats.

Talan mot rättens beslut i fråga om tvångsmedel förs genom besvär till högsta domstolen utan inskränkning till viss tid.

Den som häktats äger påfordra, att ny förhandling skall äga rum inom tre veckor från det beslut senast meddelats.

15 §²

Har den som avses med framställningen enligt 10 § andra stycket samtyckt till utlämning och är ej fall som avses i 4, 6 eller 8 § för handen, äger åklagaren, om han finner att hinder mot utlämning ej föreligger enligt denna lag eller att utlämning eljest icke bör vägras, meddela beslut om utlämning.

Om åklagaren ej meddelar beslut om utlämning enligt vad i första stycket sägs, skola handlingarna i ärendet, sedan utredningen avslutats, skyndsamt översändas till justitiedepartementet, varefter regeringen skall giva sitt beslut över framställningen.

Om åklagaren inte meddelar beslut om utlämning enligt första stycket, skall handlingarna i ärendet, sedan utredningen avslutats, skyndsamt överlämnas till riksåklagaren. Om det är uppenbart att framställningen bör bifallas och denna inte rör en svensk medborgare eller faller under 4 eller 8 §, får riksåklagaren bevilja utlämning. 1

² Senaste lydelse 1975: 294.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

annat fall skall riksåklagaren med eget yttrande anmäla ärendet hos justitiedepartementet, varefter regeringen meddelar beslut i ärendet.

Vid beviljande av utlämning må förordnas, att föremål som tagits i beslag skall överlämnas till den främmande staten; och må därvid stadgas de förbehåll som av hänsyn till enskild rätt eller ur allmän synpunkt finnas påkallade.

15 a §³

Innan regeringen meddelar beslut i ärendet skall, om det finns särskilda skäl, yttrande inhämtas från högsta domstolen huruvida utlämning kan lagligen beviljas enligt denna lag.

Innan regeringen meddelar beslut i ett ärende som enligt 15 § andra stycket har anmälts hos regeringen skall, om det finns särskilda skäl, yttrande inhämtas från högsta domstolen huruvida utlämning kan lagligen beviljas enligt denna lag.

Om det behövs, skall högsta domstolen hålla förhandling. Förhandling får inte vägras, såvida inte tidigare förhör under utredningen måste anses tillräckligt eller saken bedöms vara uppenbar.

Finner högsta domstolen att hinder mot utlämning möter enligt denna lag, får framställningen inte bifallas.

16 §

Beslut om utlämning skall verkställas så snart *ske kan*. Vid beviljande av utlämning må förordnas att den, som enligt beslutet skall utlämnas, i avbidan på verkställigheten skall tagas i förvar eller ställas under uppsikt.

Beslut om utlämning skall verkställas så snart det kan ske. Polismyndigheten i orten skall biträda vid verkställigheten och får i avslutning här till, om den som skall utlämnas är på fri fot, vid behov omhändertaga honom, dock längst under tjugofyra timmar.

20 §⁴

Fråga om ersättning av allmänna medel till offentlig försvarare prövas, för arbete hos regeringen av denna och för arbete hos riksåklagaren av denne.

21 §

Beslut av riksåklagaren enligt 15 § andra stycket eller 20 § får inte överklagas.

³ Senaste lydelse 1981:1091.

⁴ Förutvarande 20 § upphävd 1975: 294.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §

Har utlämning till Sverige från någon av de i 1 § nämnda staterna ägt rum för rättegång här i landet på villkor att den utlämnade senare överlämnas till myndighet i den andra staten, skall villkoret lända till esterrättelse här i landet och överlämnandet ske utan sådan prövning som föreskrivs i denna lag. Överlämnandet ankommer på polismyndigheten, som får omhänderta den utlämnade i den utsträckning som behövs för att åtgärden skall kunna vidtas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983. För fall då en utlämningsframställning har kommit in före ikraftträdandet tillämpas dock 12, 15 och 15 a §§ i deras äldre lydelse.

Innehållsförteckning

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Förslag till lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m. m.	2
Förslag till lag om ändring i lagen (1957: 668) om utlämning för brott	3
Förslag till lag om ändring i lagen (1959: 254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge	5
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde 1982-09-16	8
1 Inledning	8
2 Föredragandens överväganden	8
2.1 Bakgrund	8
2.2 Tvååtgärder vid överförande av verkställighet m. m.	10
2.3 Förvarstagande i utlämningsärenden m. m.	12
2.4 Decentralisering av utlämningsbeslut enligt nordiska utlämningslagen i vissa fall	14
2.5 Utlämning till Sverige för lagföring i vissa fall	15
2.6 Ikraftträdande	18
3 Upprättade lagförslag	18
4 Hemställan	19
5 Beslut	19
Utdrag av lagrådets protokoll 1982-12-06	20
Utdrag av protokoll vid regeringssammanträde 1983-01-20	27
Bilaga 1 Promemoria 1982-04-15 (Dnr 1057-82) Vissa ändringar i utlämningslagstiftningen och den nordiska verkställighetslagstiftningen	29
Bilaga 2 Remissammanställning	61
Bilaga 3 De remitterade lagförslagen	65

